

บทที่ 3

ระบบและมาตรการกลั่นกรองมูลคดีอาญา ก่อนการพิจารณาตัดสินของศาลในต่างประเทศ

นักประวัติศาสตร์ทางนิติศาสตร์ได้แบ่งแยกกระบวนสำคัญในการฟ้องคดีอาญาเป็น 2
หลัก คือ ¹

1. ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)
2. ระบบกล่าวหา (Accusatorial System)

1. ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ระบบนี้มีวิวัฒนาการมาจากศาสนาโรมันคาทอลิก กล่าวคือ ผู้มีอำนาจในสังคม เช่น ผู้ปกครองหรือศาลมีหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริง และสืบหาเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นวิธินิยมของกลุ่มประเทศในภาคพื้นยุโรป (Continent) ในการค้นหาความจริงมีความเชื่อว่าขบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต้องดำเนินอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แบ่งหน้าที่อย่างเด็ดขาด ดังนั้นศาลมีหน้าที่ไต่สวนข้อกล่าวหาในคดีที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำหน้าที่เป็นคนกลาง ในฝรั่งเศสและเยอรมัน อัยการกับผู้พิพากษาช่วยกันค้นหาความจริงในศาล จึงนับบนบัลลังก์ด้วยกันซ้ำจำเลยได้ก่อน (Preventory) และอัยการมีสิทธิขอให้ศาลปล่อยจำเลยได้

สาระสำคัญของระบบนี้มุ่งเอาผลที่จะไต่รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นใกล้เคียงความจริงมากที่สุดจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่คู่ความนำมาเสนอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง และบทกฎหมายวางระเบียบวิธี (Technicality) การสืบพยานมีน้อยและไม่มีบทตัดพยาน (Exclusionary Rule) โดยเคร่งครัดว่าพยานประเภทนี้รับฟังได้หรือไม่ได้ ดังนั้นศาลจึงรับพยานหลักฐานทุกชนิดเข้าสู่สำนวนความแล้วไปพิจารณาละเอียดตอนซึ่งนำพยานหลักฐานว่าพยานขึ้นไต่ควรมีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดศาลจึงมีอำนาจใช้ดุลพินิจ

¹ พลโทสุข เปรมาวิน, "ระบบอัยการในต่างประเทศ," ระบบอัยการสากล, (กองทุนสวัสดิการศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กรมอัยการ 2526), หน้า 15 - 16.

ไต่ถามขวางและยึดหยุ่นไต่ถาม¹

ลักษณะสำคัญของการกลั่นกรองในระบบไต่สวน โดยทั่วไปอาจกล่าวไต่ดังนี้

1. ระบบนี้ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐโดยเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาเป็นความผิดของรัฐ ซึ่งเป็นไปตามหลักแนวความคิดที่ว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นรัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะดำเนินการกับผู้กระทำความผิด จัดหาพยานหลักฐาน² โดยไม่คำนึงว่าจะมีผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นมากล่าวหาหรือไม่³

จึงมีข้อคืออยู่ที่ว่ารัฐสามารถเข้าควบคุมอาชญากรรมได้ เนื่องจากการละเมิดกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายอาญานั้นเป็นการกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของรัฐหรือสังคมส่วนรวม⁴

2. ผู้ถูกไต่สวนมีลักษณะเป็นเพียงวัตถุแห่งการไต่สวนในคดีเท่านั้น⁵ กล่าวคือระบบนี้มุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงจากตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยเป็นสำคัญโดยหลักผู้ต้องสงสัยมักจะไม่สารภาพการกระทำผิดของตนโดยความยินยอมพร้อมใจเพราะเท่ากับเป็นการทำร้ายตนเอง ดังนั้นจึงถือว่าการกระทำทรมานบังคับ ชูเชื้อ จึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีการใช้จิตวิทยา

¹ เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, (ม.ป.ท. 2527), หน้า 2 - 3.

² สุรศักดิ์ ศรีรัตนตระกูล, "การชี้ตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 6 - 7.

³ ประมูล สุวรรณศรี, กฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2517), หน้า 2.

⁴ หลวงอรธปรีชาชูปการ, "นายแผ่นดิน," บทบัณฑิตย์, 20 (2505) : 3.

⁵ สุรศักดิ์ ศรีรัตนตระกูล, เรื่องเดียวกัน.

และกลอุบายในการสอบสวน ใต้อาณัติเพื่อไว้รับสารภาพ¹ ผู้ถูกไต่สวนจึงเป็นเป้าของการไต่สวนไม่มีส่วนรวมในการค้นหาความจริงอย่างกว้างขวาง หมายความหรือผู้ช่วยเหลือผู้ต้องหา ก็ไม่มีบทบาทหรือความสำคัญในการค้นหาความจริงมากเหมือนระบบกล่าวหา เพราะบทบาทสำคัญจะเป็นบทบาทของศาล

3. เนื่องจากระบบนี้ผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการพิจารณาหรือค้นหาความจริงได้ถูกตัดจริง คือผู้ไต่สวนหรือปัจจุบันคือ ศาล ดังนั้นระบบนี้จะได้ผลหรือค้นหาความจริงได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้พิพากษาหรือผู้ไต่สวนนั้นกระทำการไต่สวนด้วยความระมัดระวังไม่ลำเอียง ต้องดำรงตนในฐานะที่เป็นปฏิปักษ์ และเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องสงสัย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นทฤษฎีบริสุทธิ์ หรือเป็นอุดมคติ ผลจะเป็นจริงไปได้ยากเพราะผู้ไต่สวนมักไม่สามารถหลีกเลี่ยงอคติจากการแสวงหาความจริง²

4. ในระบบนี้ การกำหนดระเบียบวิธีเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้กว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก มักจะไม่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะไม่มีบทคัดพยาน (Exclusionary Rule) ที่เด็ดขาด แต่จะเปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดมาสู่ศาลได้

2. ระบบกล่าวหา (Accusatorial System) เป็นการดำเนินคดีที่มีการแยกการสอบสวนฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาออกจากกันให้องค์กรที่ต่างกันเป็นผู้ทำหน้าที่ และยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็นประธานในคดีใหม่สิทธิต่าง ๆ เรียกว่า "การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา" (Akkusationsprozess)

¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, เรื่องเดียวกัน.

² แจน สเตเปิน, "บทเรียนจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของทวีปยุโรป," แปลโดย ประธาน วัฒนาวาณิชย์, วารสารนิติศาสตร์ ฅบับชดเชย, (2517 - 2519), (กรกฎาคม, 2519) : 147 - 148.

ลักษณะของการค้นหาข้อเท็จจริงในระบบนี้มีใจทัก จำเลย และผู้วินิจฉัยแบ่งอำนาจหน้าที่กันเด็ดขาด ใช้ในประเทศที่ระบบกฎหมายเป็น Common Law เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา

วิธีการชำระความตามระบบนี้ แต่เดิมอาจทำโดยให้คู่ความต่อสู้กัน (Trial by Battle) หรืออาจทำโดยการค้ำน้ำลุยไฟ หรือให้จับเหล็กที่เผาจนร้อนแดง (Trial by Ordeal) หรือท้าวตีกัน ซึ่งบางที่ยอมให้จากนักสู้เข้ามาทำการต่อสู้แทนตัวความได้ (Trial by Combat) หรือด้วยการบวงสรวงตอสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ตกลงตาลให้แพ้ชนะกัน เป็นการให้พระเจ้าเข้ามาช่วยเป็นผู้ตัดสิน (Judgments of God) เป็นต้น¹ ซึ่งผู้กล่าวหาจะต้องนำผู้กระทำผิดมาศาลและศาลจะต้องถือว่าทั้งโจทก์จำเลยมีฐานะเท่ากัน คือ ต้องขังทั้งโจทก์และจำเลยจนกว่าจะพิจารณาเสร็จจะผิดหรือบริสุทธิ์ก็แล้วแต่พระเจ้าและยึดถือเอาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นเครื่องหยั่งความแพ้ชนะ เป็นการพิจารณาโดยพิสุจน์ตัว² ต่อมาเปลี่ยนเป็นอาศัยพยาน³ คือต้องมีเพื่อนบ้านมีจำนวนตามกำหนดสาบานว่าจำเลยไม่ใดกระทำผิด ถ้ามีได้ก็ต้องปล่อยตัว (Trial by Compurgation) วิธีนี้เป็นที่นิยมของอังกฤษในยุค Norman Conquest⁴ ต่อมาเป็นรัฐบาลกลางมีอำนาจขึ้นบางอย่างถูกยกเลิกไปเมื่อไม่ถึง 200 ปีมานี้ โดยเปลี่ยนการพิสุจน์โดยนำสืบพยานหลักฐานโดยใช้ระบบ Jury (เป็นการยอมรับว่าประชาชนทั่วไปสามารถตัดสินความได้) จึงต้องมีกฎเกณฑ์ในการที่จะนำพยานอย่างไรมาพิสุจน์ได้หรือไม่ได้โดยเคร่งครัด มีบทคัดพยานที่เด็ดขาด เพื่อมิให้พยานที่ต้องห้ามเข้าสู่ส่วนความ เท่ากับเป็นการไม่สืบพยาน

¹ ฉานินทร์ กรัยวิเชียร, ศาลกับพยานบุคคล, หน้า 2.

² Theodor Plucknett, A Concise History of the Common Law, 5th edition (London : Butterworths, 1956), pp. 114 - 118.

³ ฉานินทร์ กรัยวิเชียร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

⁴ Mark Berger, Taking the Fifth, 2d. ed. (Massachusetts : D.C. Heath and Co., 1980), p. 4.

นั้นเลย¹ นอกจากนี้การใช้คำถามในการซักถาม ถามค้าน ต้องเป็นไปโดยเคร่งครัดด้วย ผู้พิพากษาจึงเป็นผู้รักษากฎเกณฑ์ว่า ฝ่ายใดปฏิบัติตามกติกาได้ครบถ้วนกว่ากัน ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติม หรือช่วยให้ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสวงหาพยานหลักฐาน ต้องให้ความค้ำประกันคดีพยานหลักฐานเต็มที่ ทำให้ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อย การยกฟ้องโดย Technicality มีมาก

ลักษณะที่สำคัญในการกลั่นกรองของระบบกล่าวหา มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ศาลมีบทบาทจำกัดเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้นไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติม หรือช่วยให้ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสวงหาพยานหลักฐาน การดำเนินการพิจารณาฎีกาเกณฑ์ละเอียด ปลีกย่อยมาก ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อย² เนื่องจากระบบนี้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด ดังนั้นความสำคัญหรือข้อเท็จจริงในคดีจะขึ้นอยู่กับความสามารถของทนายความ เป็นส่วนใหญ่
2. คุุความทั้งสองฝ่ายมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกันอย่างเห็นได้ชัด ศาลจะไม่ช่วยโจทก์แสวงหาพยานหลักฐาน³ ต้องวางตนเป็นกลาง ปลอຍให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องในคดี เช่น ทนายความ พยาน ตลอดจนคู่ความต่างมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริง ได้อย่างกว้างขวาง

3. ระเบียบนี้มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดมากมีพหัตตพยานที่เด็ดขาด มีหลักเกณฑ์การซักถามที่เคร่งครัด⁴

¹ จริญญา ภักดีธนากุล, "บทคัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย," วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 6 (กันยายน - ตุลาคม 2524), หน้า 1 - 2.

² เข็มชัย ชูติวงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ เรื่องเดียวกัน.

4. ระบบนี้ถือหลักการให้ทุกคนมีอำนาจกล่าวโทษได้เป็นการถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเป็นไปตามความคิดที่ว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของประชาชน รัฐเป็นเพียงผู้รับวินิจฉัยชี้ขาดให้วิธีการดำเนินการแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนฟ้องร้องศาลเป็นผู้ชี้ขาด¹

5. ผู้ต้องหาหรือจำเลย มีลักษณะที่ไม่ใช่วัตถุแห่งการชกฟอกในคดีเหมือนระบบไต่สวน กล่าวคือ มีสิทธิหลายประการมิใช่มีแต่เพียงหน้าที่อย่างเดียว ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับควบคุมครอง

ข้อสังเกต การค้นหาข้อเท็จจริงของศาลนั้นไม่ว่าจะเป็นระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวนก็ตาม ในปัจจุบันมีหลักกฎหมายใกล้เคียงกันมากประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะนำข้อดีของทั้งสองระบบมารวมกันสร้างเป็นกฎเกณฑ์ในทางลักษณะพยานขึ้นใหม่ เรียกว่า ระบบผสม (Mixed System) ประเทศฝรั่งเศส ภายหลังจากการปฏิวัติใหญ่เป็นประเทศแรกที่นำข้อดีของทั้งสองระบบมาสร้างเป็นระบบผสมขึ้น

ทั้งนี้เป็นเรื่องของวิวัฒนาการของกฎหมายจะแตกต่างกันก็เพียงรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น เพราะแต่ละประเทศมีขนบธรรมเนียมประเพณีไม่เหมือนกัน

ความแตกต่างของการดำเนินคดีอาญาของประเทศระบบประมวลกฎหมายกับประเทศระบบคอมมอนลอว์อยู่ที่ลักษณะของการค้นหาความจริง กล่าวคือ การค้นหาความจริงในคดีในประเทศระบบประมวลกฎหมายมีการค้นหาความจริงในทางเนื้อหาโดยการร่วมมือกันของทุกองค์กรคือทั้งศาล อัยการและทนายความ ส่วนการดำเนินคดีของประเทศคอมมอนลอว์อันมีรากฐานมาจากการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular prosecution) ที่มีการต่อสู้กันการค้นหาความจริงใช้วิธีการถามค้าน (cross - examination) เป็นหลัก และศาลจะตัดสินคดีไปตามหลักฐานที่คู่ความนำสืบ ศาลแทบไม่ถามพยานบุคคลที่มาอยู่ต่อหน้าเลย คือจะถามเฉพาะเมื่อคำตอบของพยานที่ตอบโจทก์หรือจำเลยไม่เป็นที่ชัดเจนหรือไม่เป็นที่เข้าใจศาลจะไม่ถามเพื่อ

¹ สุรศักดิ์ ตีรรัตน์ตระกูล, เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ค้นหาความจริงจากพยานบุคคลที่มาอยู่หน้ามากไปกว่านั้น¹ ก็จะไม่ถามเพิ่มเติมเลยออกไปอีกบ้างเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น แต่การค้นหาความจริงของศาลฝรั่งเศสและเยอรมันไม่จำกัดอยู่เพียงพยานหลักฐานเท่าที่คู่ความนำมาสู้ ศาลค้นหาความจริงต่าง ๆ เองด้วยตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้²

ระบบการกลั่นกรองมูลคดีอาญา แบ่งออกได้เป็น

1. ระบบการฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการเป็นโจทก์ เป็นระบบฟ้องคดีโดยรัฐหรือสาธารณชน (Public Prosecution) เป็นระบบที่ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย ตามอิทธิพลแนวความคิดของประเทศภาคพื้นยุโรปโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศฝรั่งเศส ซึ่งถือหลักว่าอำนาจฟ้องเป็นของสาธารณชนหรือของรัฐเป็นส่วนรวมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจนั้น ฉะนั้นเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีหน้าที่รับผิดชอบคดีอาญาคือ ตำรวจและพนักงานอัยการทำการกลั่นกรอง 2 ชั้น จึงจำเป็นต้องมีการสืบสวนสอบสวนก่อนการฟ้องร้องต่อศาล ประเทศที่ใช้ระบบการฟ้องคดีแบบนี้ เช่น ประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และไทย แต่อย่างไรก็ตามรัฐส่วนมากไม่ไ้ผูกขาดการดำเนินคดีอาญาไว้แต่ผู้เดียวโดยเด็ดขาด แม้ประเทศที่ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐโดยเคร่งครัดก็ยังมี การผ่อนคลายเป็นเอกชนผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้บ้างเช่นกัน แต่จะจำกัดประเภท และฐานความผิดไว้ด้วย³ เช่น

ในฝรั่งเศส เอกชนผู้เสียหายจะฟ้องผู้กระทำละเมิดเป็นคดีอาญาได้แต่เฉพาะในความผิดที่ไม่ร้ายแรง หรือที่มีความร้ายแรงปานกลาง กล่าวคือ เฉพาะความผิดชั้นลหุโทษ (Contravention) และชั้นมิดยมโทษ (Delit) สำหรับความผิดร้ายแรงซึ่งเรียกกันว่าความผิดชั้นมหันตโทษ (Crime) และซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลอาญามหันตโทษ

¹ E.J. Cohn, "manual of German Law," Vol 11, 1971, p. 174.

² F. Garraud, French Criminal procedure in "History of Continental Criminal Procedure," 1968, pp. 8 - 9.

³ ศกิต ฌ นคร, "การมอบอำนาจให้จัดการแทนในคดีอาญา," วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, 10 (เมษายน - มิถุนายน 2521), หน้า 187.

(Cour d'Assises) นั้น การฟ้องคดีเป็นอำนาจเด็ดขาดของอัยการซึ่งเจ้าทุกข์จะฟ้องเองไม่ได้¹ นอกจากนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อบังคับให้อัยการฟ้องคดีอาญาได้²

ในเยอรมัน การดำเนินคดีคล้ายคลึงกับฝรั่งเศส³ การฟ้องร้องและการดำเนินคดีอาญาอยู่ในอำนาจของอัยการ เว้นแต่ความผิดเล็กน้อยบางชนิดเอกชนจึงจะฟ้องเองได้ เช่น ความผิดอาญาฐานบุกรุก คุกคาม หรือหมิ่นประมาท เบียดข่มขู่ผู้อื่น ทำร้ายร่างกาย ฆูเชื้อผู้อื่น ทำให้เสียทรัพย์ และความผิดอาญาบางฐานตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า กฎหมายสิทธิบัตร แบบแผน แบบเครื่องอุปโภค เครื่องหมายการค้า การเลียนแบบและลิขสิทธิ์ และพวกคดีลหุโทษ⁴ อนึ่งในความผิดอาญาที่ผู้เสียหายอาจฟ้องได้เองนี้ อัยการจะยื่นฟ้องก็ต่อเมื่อเห็นว่าการฟ้องนั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 374)

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น เจ้าพนักงานจะมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีเสมอไปหรือไม่ และเมื่อการสอบสวนปรากฏว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงแล้ว เจ้าพนักงานจะต้องฟ้องร้องผู้ต้องหาเสมอไปหรือไม่นั้นเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญา ซึ่งมี การแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

¹ พลโทสุช เปรมวรินทร์, ระบบอัยการสากล, หน้า 38 - 39.

² ศาสตราจารย์ ดร. โกเมน ภัทรภิรมย์, ระบบอัยการสากล, หน้า 66.

³ พลโทสุช เปรมวรินทร์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

⁴ สำหรับลหุโทษ ซึ่งเคยเป็นความผิดอาญาในประเภท 3 ปัจจุบันไม่เป็นความผิดอาญาอีกต่อไป แต่ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบ (Ordnungswidrigkeiten) และนำออกไปรวมบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยเรื่องนั้นโดยเฉพาะนั้นคือ Gesetz über Ordnungswidrigkeiten.

ก. หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย (Absolute Principle หรือ Legality Principle) ลักษณะสำคัญของหลักการดำเนินคดีตามกฎหมายหรือโดยเด็ดขาด คือ หลักการดำเนินคดีประเภทนี้ถือว่า เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีโดยผลการเมื่อทราบว่ามี การกระทำผิดเกิดขึ้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะได้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้ใดแล้วหรือไม่ และเมื่อการสอบสวนได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ฟ้องร้อง เห็นว่ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง และไต่พิจารณาจนแน่ใจแล้วว่า มีทางที่จะพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ต้องหาในชั้นศาลได้แน่ ๆ เจ้าพนักงานก็มีหน้าที่ทำการฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลเสมอไป และเมื่อฟ้องคดีแล้วจะถอนฟ้องคดีนั้นไม่ได้¹ ประเทศที่มีการดำเนินคดีในลักษณะของหลักการดำเนินคดีนี้มีสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อิตาลี โปแลนด์ สเปน กรีซ สหสาธารณรัฐอาหรับ รวมทั้งกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์

ลักษณะของหลักการดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น ถือว่าองค์กรที่เป็นศูนย์กลางหรือหลักของกระบวนการยุติธรรม คือ ศาล โดยกฎหมายจะกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการตรวจสอบ (Review) การปฏิบัติของเจ้าพนักงานฝ่ายอื่น ๆ เช่น ศาลมีบทบาทในการรับรู้และควบคุมการสอบสวนอย่างค่อนข้างใกล้ชิด การตัดสินใจฟ้องร้องหรือไม่ จะขึ้นอยู่กับ การพิจารณาว่าการกระทำของผู้ต้องหาเข้าองค์ประกอบความผิดในกฎหมายครบถ้วนหรือไม่ การพิจารณาคดีจะมีลักษณะของระบบไต่สวน ปรากฏอย่างเด่นชัด คือ ผู้พิพากษาจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างกว้างขวาง² เป็นต้น

¹ ชนิธญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, "การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 38.

² เรวัต ฉ่ำเฉลิม, "ชะลอการฟ้อง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 24 - 26.

ข. หลักการดำเนินคดีตามดุลพินิจ หลักการดำเนินคดีประเภทนี้ตรงกันข้ามกับ หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่ในการสอบสวนอาจไม่ทำการสอบสวนก็ได้และหากสอบสวนแล้ว แม้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริงอัยการก็อาจไม่ฟ้องหรือไม่ดำเนินคดีด้วยวิธีการใด ๆ ก็ได้¹ ทั้งนี้โดยเหตุผลต่าง ๆ หลายประการ ประเทศที่มีการดำเนินคดีตามลักษณะของหลักการดำเนินคดีประเภทนี้มี สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อิสราเอล มอซตา เป็นต้น

หลักการดำเนินคดีตามดุลพินิจนี้เป็นหลักการที่ให้เจ้าพนักงานในฝ่ายบริหารมีบทบาทหลัก หรือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการยุติธรรม เช่น การสอบสวนถือเป็นภารกิจของเจ้าพนักงานฝ่ายบริหาร การฟ้องคดีเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการอย่างกว้างขวาง โดยมีการควบคุมดุลพินิจในรูปแบบของภายในองค์กรหรือสายงานไม่ใช่ควบคุมโดยศาลเมื่อมีการฟ้องแล้วก็ยังถอนฟ้องได้การพิจารณาคดีมีลักษณะของระบบกล่าวหาเป็นส่วนใหญ่² เป็นต้น

หลักการดำเนินคดีทั้งสองแบบนี้ มีข้อดีและข้อเสีย แตกต่างกันไป ข้อดีของหลักการดำเนินคดีตามกฎหมายตรงที่เป็นหลักประกันความเสมอภาคต่อการบังคับใช้กฎหมายป้องกัน เจ้าพนักงานใช้อำนาจมิชอบและคุ้มครองป้องกันมิให้มีการใช้อิทธิพลที่มีขอบแต่มีข้อเสียตรงที่เป็นทำนองเดียวกับความคิดในการแก้แค้นและขาดความยืดหยุ่นทำให้ใช้กฎหมายอย่างแข็งกระด้าง³ ผิดกับหลักการดำเนินคดีตามดุลพินิจ ซึ่งมีข้อดีตรงที่มีความยืดหยุ่น แต่ก็มีข้อเสียที่ว่า อาจก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคตามกฎหมาย⁴ และอาจเป็นผลเสียอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่มีการควบคุมการใช้ดุลพินิจอย่างมีประสิทธิภาพ อาจมีการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือถูกแทรกแซงโดยอำนาจอิทธิพล

¹ ชนิญญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 39 - 40.

² เรวัต จำเจลิม, เรื่องเดียวกัน, หน้า 26 - 28.

³ ชนิญญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

2. ระบบการฟ้องคดีโดยราษฎรเป็นโจทก์ อาจแบ่งออกได้เป็นการฟ้องคดีโดยประชาชน (Popular Prosecution) และการฟ้องคดีโดยเอกชนผู้เสียหาย การกลั่นกรองในระบบนี้เป็นเรื่องของศาลในการไต่สวนมูลฟ้องที่ราษฎรฟ้องมา

ก. ระบบการฟ้องคดีโดยประชาชน หรือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ใช้อยู่ในประเทศอังกฤษ โดยถือว่า ประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหายและมีสิทธิ์ฟ้องคดีอาญาได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติของอังกฤษในปัจจุบันส่วนมากตำรวจดำเนินคดีขึ้นก่อน โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของ Director of Public Prosecutions (D.P.P.) และในบางกรณี D.P.P. ก็เข้าดำเนินคดีเองหรือเข้าควบคุมคดีอย่างใกล้ชิด ส่วนในศาลก็ใช้ทนายความ (Barrister) เป็นผู้แทนแทนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1879 เป็นต้นมา ระบบการฟ้องคดีในประเทศอังกฤษได้กลายเป็นระบบผสมระหว่างระบบ 2 ระบบ คือ ระบบการฟ้องคดีโดยประชาชนซึ่งมีประชาชนและตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบ มีรากฐานมาจากการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของพลเมืองตั้งแต่ยุคสมัยโบราณเป็นต้นมา และเป็นระบบที่มีวิวัฒนาการเป็นมาควบคู่กับหลักกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ (Common Law) ซึ่งถือว่าประชาชนผู้ใช้อำนาจฟ้องในพระปรมาภิไธยของกษัตริย์โดยมี Attorney หรือ Solicitor General แล้วแต่กรณีเป็นตัวแทนของกษัตริย์คอยสอดส่องดูแลการใช้อำนาจฟ้องของประชาชนให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ไม่มีการกลั่นแกล้งฟ้องร้องกันหรือใช้อำนาจฟ้องร้องคดีเป็นเครื่องมือชุกกรโซครีตทรพัยกัน และประชาชนอาจใช้อำนาจฟ้องได้ในขอบเขตจำกัดเท่าที่กฎหมายระบุยกเว้นไว้ และระบบการฟ้องคดีโดยสาธารณชนหรือโดยรัฐซึ่งมี D.P.P. เป็นผู้รับผิดชอบ

ทั้งสองระบบนี้ได้ผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยมีโครงสร้างทั้งหมดขึ้นอยู่กับความควบคุมหรืออยู่ใต้การสอดส่องดูแลของ Attorney หรือ Solicitor General แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุด¹

¹ สุรินทร์ ถั่วทอง, "ความเป็นอิสระของอัยการ (อังกฤษ)," วารสารอัยการ, 4, 44 (สิงหาคม 2524), หน้า 81, 83, 92.

ข. ระบบการฟ้องคดีโดยเอกชนผู้เสียหาย หรือหลักการดำเนินคดีอาญา โดยเอกชนผู้เสียหายเป็นระบบที่มีใช้อยู่ในประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28, 34 ซึ่งมีลักษณะพิเศษใช้หลักผสม คือให้สิทธิเอกชนผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็จัดให้มีอัยการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจหน้าที่ฟ้องคดีอาญาด้วย และผู้เสียหายในประเทศไทยฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งก็เพื่อเป็นการควบคุมและกลั่นกรองที่ผู้เสียหายมีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ การที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลโดยตนเองไม่ได้ดำเนินการผ่านเจ้าพนักงาน เช่นนี้ ผู้กระทำผิดจะกลายเป็นจำเลยทันทีโดยไม่ต้องเป็นผู้ต้องหามาก่อน¹ เมื่อศาลประทับรับฟ้องคดีของโจทก์ ดังนั้นการไต่สวนมูลฟ้องจึงมีความสำคัญในระบบการฟ้องคดีโดยประชาชน หรือเอกชนผู้เสียหายอย่างสูงมาก

ระบบสืบสวนสอบสวนฟ้องร้องตามแนวของประเทศฝ่ายแองโกลแซกซอน ได้แก่ ประเทศอังกฤษ จะเห็นได้ว่าอำนาจโดยทั่วไป ในการสืบสวนสอบสวน ฟ้องร้องคดีทั่วไป เป็นอำนาจร่วมกันระหว่างตำรวจติดกับผู้พิพากษา ส่วนการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ก็เป็นกรณีประชาชนไป "แจ้งข่าว" (Lay an information) ต่อผู้พิพากษาศาลแขวง แล้วผู้พิพากษาศาลแขวงก็จะดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง จนกระทั่งสั่งให้ดำเนินคดีอาญาได้ในศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี กล่าวคือ ในการฟ้องคดีในประเทศอังกฤษนั้นไม่ว่าจะเป็นประชาชน Director of Public Prosecutions ตำรวจหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ก็เป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ แต่ในบางคดีเป็นหน้าที่ของอัยการโดยเฉพาะและในบางคดีการฟ้องคดีอาญาต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีอัยการก่อน เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พระราชบัญญัติสลากกินแบ่ง ฯลฯ²

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 313/2480

² Halsbury's Law of England, Volume. 9, pp. 77 - 78.

ที่สำคัญอัยการของอังกฤษมิได้ทำหน้าที่ฟ้องร้องคดีอาญาเช่นเดียวกับอัยการใน ฝรั่งเศส เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ พนักงานอัยการมีหน้าที่เพียงคอยเข้าไปประสานงานระหว่างประชาชน ตำรวจ และศาล เพื่อให้การสืบสวนสอบสวนดำเนินไปโดยยุติธรรม และถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ไม่มีอำนาจเข้าไปทำการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาคด้วยตนเองแต่อย่างใด มีอำนาจที่จะพิจารณาว่าสมควรจะเข้าร่วมดำเนินคดีที่มีผู้ร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่หรือไม่ก็ได้ และเข้าดำเนินการฟ้องร้องคดีให้เฉพาะในคดีบางประเภทที่เห็นว่าเป็นคดีสำคัญ หรือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูง ตามที่กฎหมายระบุไว้โดยชัดเจนว่า ตำรวจต้องรายงานให้ D.P.P. ทราบ และเสนอความเห็นด้วยว่า D.P.P. ควรเข้าดำเนินการฟ้องร้องโดยตรง จึงเห็นได้ว่า การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐยังเป็นหลัก รองการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนอยู่นั่นเอง เพราะอำนาจหน้าที่ของ Director of Public Prosecutions ที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีเป็นไปตามกฎชื่อ The Prosecution of Offences Regulation, ออกตามความในพระราชบัญญัติ ชื่อ Prosecution of Offences Acts, 1908¹

จะขอพูดถึงรายละเอียดของการกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนพิจารณาคดีของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน ตามสมควร

การกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดีของศาลในสหรัฐอเมริกา

การฟ้องคดี

อัยการมีหน้าที่ฟ้องร้องคดีอาญาภายในเขตจังหวัดที่ตนได้รับเลือกตั้ง เนื่องจาก การฟ้องร้องคดีอาญาในระบบอังกฤษแบบดั้งเดิมไม่เป็นผลในสหรัฐอเมริกา เพราะประสบปัญหาการทุจริต และประพฤตินิยมชอบต่าง ๆ จนในที่สุดระบบทนายความของรัฐค่อย ๆ กลืนระบบการฟ้องคดีโดยราษฎรจนหมดสิ้น อัยการของรัฐมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีได้เช่นเดียวกับสมัยที่ราษฎรเป็นโจทก์และมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติภารกิจอย่างกว้างขวาง²

¹ วิกรม เมลานนท์, "อัยการในเมืองอังกฤษ," ตุลพาท เล่ม 12, 2 (ธันวาคม 2498), หน้า 64.

² William J. Chambliss and Robert B. Seidman, Law, Order and Power Reading, (Mass : Addison - Wesley, 1971), p. 395.

พิจารณาทางด้านผู้เสียหายนั้นไม่มีสิทธิฟ้องคดีเองอย่างของไทยแต่อาจขอให้ศาลออกหมาย Writ of mandamus เพื่อบังคับอัยการให้ฟ้องคดีตามความต้องการของตนได้ แต่ในคดีของความผิดต่อส่วนตัวความประสงค์ของผู้เสียหายขอให้อัยการฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีมีน้ำหนักมากในดุลพินิจของอัยการที่ต้องปฏิบัติตาม ¹

ตามความเห็นของนักนิติศาสตร์ส่วนใหญ่ อัยการได้รับเลือกมาเพื่อทำหน้าที่ชี้ขาดความยุติธรรมด้วยวิจารณญาณของตน กล่าวคือ อัยการกระทำการตรวจสอบและสั่งคดีภายในขอบเขตของพยานหลักฐานที่มีอยู่ตามข้อเท็จจริงเฉพาะคดีไป โดยสามารถอธิบายหรือปรับพฤติการณ์แห่งคดีเข้ากับหลักการ เช่น แสดงให้เห็นได้ว่าการใช้กฎหมายที่เลือกสรรแล้วต่อผู้กระทำผิดคนไหนคนใดโดยเฉพาะ ทำให้ประหยัดเวลาและพยานหลักฐานไปได้มาก ² รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งกำหนดขึ้นและจำกัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อบรรลุความต้องการของสาธารณชน โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์หรืออิทธิพลของบุคคลใด อัยการจึงเป็นสถาบันที่มีเกียรติ (a distinctively American) เชื่อว่าในการออกคำสั่งชี้ขาดในการสั่งฟ้องคดีได้ยุติธรรมกว่าผู้เสียหายหรือเอกชนผู้กล่าวหา ³

การสั่งฟ้องคดีอาญาตกอยู่ในดุลพินิจของอัยการ ซึ่งอัยการจะได้พิจารณาตามเหตุผลความเหมาะสมเป็นคดี ๆ ไป ถึงแม้ว่าอัยการเห็นว่าความผิดเกิดขึ้นจริงแต่จะไม่ฟ้องเมื่อเห็นคดีนั้นมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดได้ หรือคดีนั้นขาดอายุความแต่อัยการอาจจะยื่นฟ้องในภายหลังได้ เมื่อได้ตัวผู้กระทำผิด หรือได้พยานหลักฐานขึ้นมาใหม่ เว้นแต่คดีนั้นจะขาดอายุความ นอกจากนี้อัยการอาจไม่ฟ้องผู้กระทำผิดในทันทีแต่อาจจะทำทัณฑ์บนไว้ให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับตัว เมื่อทำผิดทัณฑ์บนจึงจะฟ้อง อัยการจะ

¹ ชินัญญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 120 - 121.

² Frank W. Miller, Prosecution : The decision to charge a suspect with a crime, (U.S.A. : Brown & Co. (Canada) Ltd., 1974), pp. 302 - 305.

³ Ibid, p. 295.

ทำการคัดลอกมาแล้วนี้ใดต่อเมื่อใดทำการสอบสวนเสร็จแล้ว และต้องรายงานเหตุผลให้
ผู้บังคับบัญชาทราบ

สำหรับคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นอัยการจะฟ้องได้ เมื่อผู้เสียหายยื่นฟ้องเสียก่อน
เช่น คดีหมิ่นประมาท มีผู้ เป็นตน

ถ้าพิจารณาในคดีตำรวจ ตำรวจเป็นพนักงานสอบสวนมีอำนาจเพียงผู้คนเดียว
รวบรวมพยานหลักฐานมามอบให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าสำนวนการสอบสวนเพียงพอที่จะ
นำขึ้นสู่การพิจารณาของศาลหรือไม่เท่านั้น ไม่มีอำนาจที่จะออกความเห็นควรสั่งฟ้องหรือ
ไม่ฟ้อง

ในการสืบสวนสอบสวน ผู้พิพากษาในสหรัฐอเมริกาไม่เข้ามาร่วมด้วยซึ่งต่างจาก
ฝรั่งเศสที่มีผู้พิพากษาไต่สวน

การกลั่นกรองโดยอัยการ

ผู้ช่วยอัยการสหรัฐอเมริกา (Assistant U.S. Attorney) และผู้ช่วยอัยการ
ระดับท้องถิ่น (Assistant State's Attorney หรือ Assistant Prosecuting
Attorney) ก็จะมีอัยการสหรัฐอเมริกา (U.S. Attorney) และหัวหน้าอัยการระดับ
ท้องถิ่น (District Attorney) ทอดควบคุมกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจอีกชั้นหนึ่ง¹ และ
พนักงานอัยการเป็นผู้ควบคุมและสั่งการสืบสวนสอบสวนทั้งสิ้น รวมทั้งการระงับคดีเป็นอำนาจ
เด็ดขาด โดยไม่ต้องได้รับการพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายใดอีกเลย ต่างจากเยอรมัน
ในการยุติคดี ศาลมีส่วนในการกลั่นกรองเพราะศาลในเยอรมันตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศ
แต่อัยการมีสำนักงานอยู่เฉพาะในเมืองใหญ่ ผู้พิพากษาประจำท้องถิ่นอาจรู้เรื่องเกี่ยวกับความ
ผิดที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นดีกว่าอัยการ ศาลอาจจะไม่ให้อัยการยุติคดีได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

¹ ชินัญญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

อธิปไตยการสหรัฐอเมริกาหรือมลรัฐ เป็นจุดศูนย์กลางอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย ในการกลั่นกรองดุลพินิจของอัยการในระดับสหรัฐอเมริกาหรือมลรัฐ หรือระดับท้องถิ่น โดยการเข้าแทรกแซงคดีในศาลใด ๆ ในเขตอำนาจของตนใดทุกศาล เช่น รัฐแคนซัส และรัฐวิสคอนซิน อธิบดีอัยการมีสิทธิยกเลิกคดีได้โดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้ว่าการรัฐ หรือฝ่ายนิติบัญญัติ แม้กระทั่งศาล¹ อัยการจึงเป็นองค์กรในการสอบสวนฟ้องร้องคดีโดยใช้ดุลพินิจโดยอิสระ และศาลก็ยึดในหลักการไม่ก้าวล่วงเข้าไปพิจารณาถึงความเหมาะสมในเรื่องนี้ (คำวินิจฉัยของศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาในคดี United States v. Melaughton, (1959) ถือว่าเป็นดุลพินิจที่ใช้โดยอิสระในแง่ขององค์กร) แต่ก็ยังมีอิทธิพลในการกลั่นกรองการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของอัยการ ได้แก่ การที่ผู้พิพากษา "ขอร้อง" หรือ "เสนอแนะ" มา²

ดังนั้นจึงมีข้อสังเกตว่าอัยการซึ่งตระหนักดีว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องผู้ต้องหาในคดีนั้นได้ แต่ละเลยไม่ดำเนินการฟ้องร้องโดยปราศจากเหตุผลที่จะยกมาอ้างอาจถูกฟ้องร้องเป็นจำเลยเสียเองในความผิดฐาน "เลือกที่รักมักที่ชัง (favoritism)" ตำรวจก็อยู่ภายใต้บังคับของความผิดฐานนี้ด้วย ตามคำพิพากษาศาลฎีกาของศาล High Federal Court of Appeals เพื่อป้องกันอัยการใช้อำนาจเลือกปฏิบัติในการฟ้องคดี (prosecutorial discrimination) ซึ่งเป็นการล่วงละเมิดสิทธิขั้นมูลฐานในความเสมอภาคตามกฎหมาย (equal protection of the Laws) ตามรัฐธรรมนูญ

การไต่สวนมูลฟ้องในสหรัฐอเมริกา

การไต่สวนมูลฟ้อง หรือการไต่สวนเบื้องต้น (Preliminary hearing) เป็นมาตรการประการหนึ่งในการกลั่นกรองการฟ้องร้อง โดยไม่มีมูลคดีหรือไม่มีเหตุอันควรเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดประเภท felony หรืออาจกล่าวว่าเป็นเสมือนเครื่องมือที่ทำการร่อนกลั่นกรองออกซึ่ง การฟ้องร้องคดีที่ขาดพยานหลักฐานสนับสนุน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 129.

เป็นการตรวจสอบเพื่อป้องกันความรีบร้อน เลินเล่อ ประสงค์ร้าย หรือต้องการจะกดขี่ของพนักงานอัยการ¹

สำหรับความมุ่งหมายหลักของการไต่สวนมูลฟ้อง ก็เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาต้องตกเป็นจำเลยถูกพิจารณาตัดสินคดีในชั้นศาลในเมื่อไม่มีเหตุผลสมควรที่จะเชื่อได้ว่าเขาได้ทำผิดตามข้อกล่าวหา ปรากฏจากสถิติว่าได้มีการจับกุมกันมากมายโดยไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเอาตัวผู้ถูกจับมาขึ้นศาลได้ ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง Magistrate ย่อมสามารถป้องกันมิให้มีการกล่าวหาซึ่งไม่มีเหตุผลพอ ขึ้นไปถึงชั้นพิจารณาเปิดเผยได้² และเป็นขั้นตอนที่มุ่งให้อัยการแสดงพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็น เท่าที่จะอ้างถึงความเชื่อในเหตุผลสมควรว่าคดีมีมูล³

มิให้ผู้ให้เหตุผลของการไต่สวนมูลฟ้องไว้³ ประการ คือ⁴

¹ Hazel B. Kerper, Introduction to the Criminal Justice System, (2d ed. St. Paul, Minnesota : West Publishing Co., 1979), p. 184, 288.

² อมร อินทรกำแหง, "การดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา," ตุลพาท 19 (2520), หน้า 229.

³ Paul B. Weston and Kenneth M. Well, The Administration of Justice, (3d ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1977), p. 82.

⁴ Howard C. Daudistel, William B. Sanders and David F. Luckenbill, Criminal Justice : Situations and Decisions, (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1979), p. 124.

1. เพื่อพิจารณาว่ามีเหตุอันควรที่จะนำคดีสู่การพิจารณาหรือไม่
2. เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยมีโอกาสไต่ทราบบทเกี่ยวกับรายละเอียดการฟ้องร้องกล่าวหา
3. เพื่อให้รัฐสามารถรักษาไว้ซึ่งคำพยาน ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงคัดค้านโต้แย้งไต่ทราบบท

การไต่สวนมูลฟ้องโดยทั่วไป ในหลายแห่งจะทำการไต่สวนภายใน 5 - 12 วัน หลังจากนำตัวผู้ต้องหาปรากฏตัวต่อศาลครั้งแรก (first appearance) ¹

สำหรับวิธีการในการไต่สวนมูลฟ้องนั้น

อัยการต้องนำพยานหลักฐานที่เพียงพอ (sufficient evidence) ที่จะทำให้ Magistrate พอใจว่า คดีมีมูลกล่าวคือ ²

1. เชื่อได้ว่ามีความผิดเกิดขึ้น
2. เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

แต่ในชั้นนี้ไม่ใช่เป็นขั้นชี้ขาดตัดสินว่าผิดจริงหรือไม่ เป็นเพียงแต่แสดงเค้าเงื่อนมูลคดีให้ศาลเห็นซึ่งเรียกว่า "Prima facie"

ศาลจะเตือนให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิและรายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยควรทราบ กล่าวคือ ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะแต่งตั้งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง มีสิทธิที่จะไม่ให้การปรับปรำตนเองตาม The Fifth Amendment มีสิทธิที่จะถามค้านพยานของ

¹ Hazel B. Kerper, op. cit., p. 287.

² ปรีชา สุมาวงศ์, "ไต่สวนมูลฟ้องและปล่อยตัวชั่วคราวในอเมริกา," อุทพทา เล่ม 11, 5 (พฤศจิกายน 2501), หน้า 733.

เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานอัยการรวมทั้งมีสิทธิที่จะนำพยานของตนเข้าสู่ศาล

ถ้าศาลเห็นว่าคดีมีมูลก็จะสั่งว่าคดีมีมูลเพื่อนำสู่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาต่อไป (bound over to the trial court) หากศาลที่ทำการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวเห็นว่าคดีมีมูลความผิดเพียงชั้นประเภท misdemeanor ซึ่งเบากว่า Felony ศาลก็จะเปลี่ยนแปลงโทษในคดีความผิดประเภท misdemeanor แทน หากคดีไม่มีมูลศาลก็จะสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

มีข้ออ้างถึง ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่จะขอล่าวถึง 5 ประการ คือ

1. กลวิธีที่ศาลบังคับผู้ต้องหาให้ตอบคำถาม มีลักษณะเช่นเดียวกับวิธีที่พนักงานสอบสวนสร้างความกดดันทางจิตจนผู้ต้องหายอมตอบคำถาม ที่เป็นผลให้ต้องรับผิดทางอาญา ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนตาม The Fifth Amendment ดังนั้นคำให้การของผู้ต้องหาที่ได้อามาโดยวิธีดังกล่าวจึงไม่เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ ตัวอย่างกลวิธีสร้างความกดดันทางจิตแก่ผู้ต้องหา เช่น การสอบถามเป็นระยะเวลาอันยาวนานโดยไม่อนุญาตให้ผู้ต้องหารับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือหลับนอน จนผู้ต้องหาอ่อนเพลีย และยอมตอบคำถาม¹ ซึ่งผิดจากปกติ

การไต่สวนมูลฟ้องนั้นกฎหมายบังคับให้จัดไว้เป็นหลักฐาน คำให้การพยานที่รักษาไว้รับฟังได้ในชั้นพิจารณาเมื่อมีกรณีบางประการ²

¹ ดร. จิรนิติ หะวานนท์, "หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้อามาโดยมิชอบ : เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอเมริกาและกฎหมายเยอรมัน," คูลพาท เล่ม 3, 31 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2527), หน้า 39.

² อมร อินทรกำแหง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 231.

2. ชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหายังไม่เป็นจำเลย (not placed in Jeopardy) ฉะนั้นเมื่อถูกปล่อยไปแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องก็อาจถูกนำตัวขึ้นสู่ศาลพิจารณาในข้อหาเก่านั้นได้¹ หากเจ้าพนักงานตำรวจไต่พยานหลักฐานเพิ่มเติมมาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง²

3. Magistrate จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือขอหาและผู้ถูกกล่าวหาสามารถขอให้เจ้าพนักงานอธิบายให้เข้าใจได้.

ข้อหาอันอาจเป็นคำร้องทุกข์ (Complaint) ซึ่งเป็นมูลให้มีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาถึงแม้ว่าคำกล่าวหาไม่จำเป็นต้องมีข้อความตามแบบอย่างฟ้อง (Informations or Indictments) แต่ก็ต้องมีข้อความซึ่งให้ความกระจ่างแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร³

ผู้ถูกกล่าวหาจะให้การหรือแถลงข้อต่อสู้หรือแสดงหลักฐานหรือไม่ก็ได้ Magistrate จะไม่ชักใยไล่เลียงผู้ถูกกล่าวหา ถ้าผู้ถูกกล่าวหาให้การก็จะจดลงไว้และจะเซ็นชื่อกำกับไว้ก็ได้และอาจจะเรียกพยานมาให้การหรือยื่นหลักฐานใดก็ตามใจสมัคร พยานทุกคนจะถูกซักถามต่อหน้าผู้ถูกกล่าวหา⁴ หรือทนายความของผู้ถูกกล่าวหา

4. ในการไต่สวนมูลฟ้องหากปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทำผิดอาญารฐานอื่นครั้งนี้ Magistrate ใดมีความเห็นกันว่าจำเลยควรจะถูกควบคุมตัวไว้แก่คดีที่บังเอิญปรากฏหลักฐานขึ้น แต่จำเลยควรได้รับโอกาสให้หาพยานมาแก้ข้อหาที่เกิดขึ้นใหม่ ปัญหาเรื่องนี้กฎหมายบางรัฐของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ชัดเจน⁵

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 232.

² ปรีชา สุมาวงศ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 733.

³ อมร อินทรกำแหง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 230.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 231.

⁵ เรื่องเดียวกัน.

5. การไต่สวนมูลฟ้อง เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาซึ่งรัฐจะต้อง
 แต่งหมายให้จำเลยอนาถ ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินไว้ใน Coleman V. Alabama
 (1970)

สิทธิที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง

สิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้องนั้นมีบัญญัติไว้ในกฎหมายธรรมดามีได้
 กล่าวไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิที่ผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ใช้ก็ได้โดยแสดงออกโดยตรง
 หรือโดยปริยาย กล่าวคือ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ในคดี Hurtado V. Cal., (supra)
 ว่าการพิจารณาคดีอาญาอุกฉกรรจ์ในมลรัฐโดยอาศัยเพียงคำฟ้อง (information) ของ
 พนักงานอัยการอย่างเดียวนั้นขัดต่อ Fourteenth Amendment และคดี Hurtado ที่
 ยังคงเป็นบรรทัดฐานที่สมบูรณ์อยู่ ความจริงการพิจารณาคดีอาญาโดยคำฟ้องในคดี Hurtado
 นั้น ยังต้องผ่านกระบวนการอื่นหนึ่งก่อน คือ การไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary
 examination) โดยศาลเป็นผู้พิจารณาเองซึ่งพนักงานอัยการจะต้องนำสืบให้เห็นว่า
 คำฟ้องนั้นมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดตามที่ผู้ถูกกล่าวหา อย่างไรก็ตาม
 ศาลฎีกาตัดสินในคดี Lem Woon V. Oregon (1913) ว่า รัฐธรรมนูญมิได้บังคับให้
 มลรัฐจำต้องให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง¹

การกลั่นกรองโดย Grand Jury

ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา บทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 5 (The Fifth
 Amendment) ได้วางบทบัญญัติไว้ว่า

"บุคคลใดจะถูกพิจารณาในคดีที่มีโทษถึงประหารชีวิตหรือคดีอาญาร้ายแรงเสียชื่อเสียง
 (infamous crime) อันใดไม่ได้นอกจากคณะลูกขุนใหญ่ จะไต่แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรหรือ
 ชี้อวดเป็นลายลักษณ์อักษรให้พิจารณาคดีนั้นแล้ว ทั้งนี้ยกเว้นคดีที่เกิดขึ้นในกองทัพบก หรือ

¹ วิสาร พันธนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา," ตุลพาห
 25 (กันยายน - ตุลาคม 2521), หน้า 52.

กองทัพเรือในกำลังพลเรืออาสาสมัครที่เข้าประจำการในยามที่มีสงคราม หรือมีความไม่สงบเกิดขึ้น . . ."

Grand Jury เป็นหลักประกันหรือเครื่องมือในการคุ้มครองป้องกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา จำเลย และประชาชน จากการกระทำอันไม่ชอบธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออำนาจรัฐ¹

อำนาจหน้าที่ของ Grand Jury นั้น ทำหน้าที่คล้ายกับศาลมีจำนวนประมาณ 16 - 23 คน เป็นคณะเปรียบเหมือนองค์กรพิจารณาตัดสินการเสนอข้อหาหรือร่างฟ้อง (Bill of indictment) ของอัยการในคดีความผิดร้ายแรงเป็นการตรวจสอบการตัดสินใจที่จะฟ้องของอัยการอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ ภายใต้บทบัญญัติของ The Fifth Amendment คำสั่งของพนักงานอัยการให้ฟ้องคดีอาญาอุกฉกรรจ์ (ความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง ซึ่งมีระวางโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี ขึ้นไป) จะไม่มีผลเว้นแต่คณะลูกขุนใหญ่หรือ grand jury จะเห็นด้วยกับอัยการและชี้ขาดให้ฟ้องได้

ศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้กล่าวถึง หน้าที่สำคัญของ grand jury ว่า "ยืนอยู่ระหว่างผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาเพื่อชี้ขาดว่า คำฟ้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยการข่มขู่หรือบังคับกับขึ้นใจประการอื่น" (คดี Wood v. Georgia, 1962)²

วิธีการพิจารณาของ Grand jury นั้น เริ่มด้วยอัยการเสนอข้อหารายละเอียดต่อ grand jury พิจารณา กล่าวคือ อัยการจะเป็นผู้เขียน Indictment ยื่นให้ Grand jury เพื่อพิจารณาพยานหลักฐานประกอบ Indictment เมื่อเห็นว่าคดีมีมูลแน่นอน พยานหลักฐานน่าเชื่อถือว่าเป็นไปได้ (true bill) ก็จะอนุญาตให้ฟ้องได้

¹ Franklin E. Zimring, The Criminal Justice System, (Boston : Little, Brown and Co., 1980), p. 171.

² วิสาร พันธนะ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

โดยหัวหน้า Grand jury ลงนามเพื่อฟ้องร้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาต่อไป หากพิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับอัยการ เห็นว่าคดีไม่มีมูลฟ้อง (not true bill) ต้องปล่อยตัวจำเลยไป

เนื่องจากการพิจารณาของ Grand jury เป็นการพิจารณาลับ จำเลยไม่มีสิทธิพยานหลักฐานเสนอ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ไม่มีสิทธิให้ทนายช่วยเหลือ เพราะมิได้วินิจฉัยว่า ผู้ถูกกล่าวหาผิดหรือไม่ผิด แต่วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานฝ่ายบ้านเมืองพอเพียงจะฟังลงโทษ (Establishes a case for conviction) ได้หรือไม่¹ อัยการต้องให้คำแนะนำชี้แจงแก่ grand jury ในทางปฏิบัติของกระบวนการ พยานจะถูกหมายเรียกมาให้ถ้อยคำและซักถามโดยอัยการหรือคณะลูกขุน พยานวัตถุก็จะนำมาแสดงเพื่อความแท้จริง และตรวจสอบโดยคณะลูกขุนเหมือนกับแสดงในศาล²

Grand jury มีอำนาจพิจารณาเฉพาะพยานหลักฐานที่กฎหมายยอมรับฟังตามกฎหมายลักษณะพยาน การสั่งฟ้องต้องถือเอาพยานหลักฐานที่มีลักษณะนี้³

มีผู้ให้ความเห็นว่า การพิจารณาของ Grand jury ไม่ใช่การพิจารณาของศาลยุติธรรม Grand jury เป็นแต่องค์กรที่ทำการไต่สวนเท่านั้น⁴

ในการกลั่นกรองมูลคดีของ Grand jury นั้น อาศัยร่างฟ้องเป็นหลักและพิจารณาตัดพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ตามหลัก (Exclusionary of Evidence) จึงขอกล่าวถึง

¹ อมร อินทรกำแหง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 234.

² Paul B. Weston and Kenneth M. Wells, op. cit. p. 81.

³ อมร อินทรกำแหง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 238.

⁴ ดวงจิต กำประเสริฐ, กฎหมายแองโกลอเมริกาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชนจำกัด แผนกการพิมพ์, 2524), หน้า 76 - 78.

1. รางฟ้อง
2. พยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้

1. รางฟ้อง (Indictment) ตามธรรมดาคำฟ้องย่อมเป็นประเด็นในการพิจารณาคดีเป็นการเล่าเรื่องให้ศาลที่พิจารณาฟังคำพยานรู้เรื่อง

คำฟ้องกล่าวโทษย่อมมีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. คำฟ้องแจ้งให้จำเลยรู้ข้อหาและทำให้จำเลยสามารถเตรียมสู้คดีได้
2. คำฟ้องย่อมจะเล่าเรื่องให้ศาลที่พิจารณาฟังคำพยานได้รู้ถึงกรณีที่จะพิจารณาและวางรูปประเด็นในการพิจารณา
3. คำฟ้องย่อมกล่าวถึงความผิดให้แจ่มแจ้งเพื่อให้จำเลยสามารถป้องกันตนมิให้ถูกฟ้องซ้ำอีก (Second jeopardy) ¹

ส่วนของคำฟ้อง (Indictment) ซึ่งต้องมีตามกฎหมายนั้น คือ Caption (ชื่อศาล ประเทศ), Commencement (คำขึ้นต้น ว่าเป็นคำฟ้องในนามของ state ใด), Charge (ข้อหา), Conclusion (คำลงท้ายฟ้อง) และ Signature or Endorsement (ลายมือชื่อหรือลงนามกำกับรับรอง) ²

ส่วนที่นับว่าเป็นสาระสำคัญ (Substantial) ของฟ้องก็คือ ข้อหา (charge) ในฟ้อง (Indictment) ซึ่งจะต้องเป็น "ข้อความโดยลายลักษณ์อักษร กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ของความผิดให้ชัด เจนรัดกุมและแน่นอน" ต้องบรรยายการกระทำผิดให้ชัด เจนพอสมควรที่จำเลยจะสู้คดีได้ การบรรยายต้องแน่นอนพอที่จะให้ศาลวางใจได้ว่า ความผิดที่จะทำการพิจารณาคือ ความผิดที่กล่าวหา และพอเพียงที่จะให้จำเลยวางใจได้ว่า จะไม่ถูกฟ้องซ้ำอีก (Second jeopardy) ถ้าข้อความตอนที่เป็นข้อหาในฟ้องถูกต้องตาม

¹ อมร อินทรกำแหง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 234.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 240 - 241.

บทบัญญัติข้อนี้แล้ก็ยอมได้ชื่อว่าสมประสงค์ของรัฐธรรมนูญ (ทั้งของรัฐบาล Federal และ State) ที่ต้องการให้จำเลยได้รับทราบถึง "ลักษณะและมูลคดีของคำกล่าวโทษ" และสมประสงค์ของหลักการฟ้องตามหลัก Common Law ด้วย ¹

ตามหลัก Common Law ฟ้องจะไม่สมบูรณ์จนกว่าฟ้องนั้นจะไต่กล่าวข้อเท็จจริงอันสำคัญในการลงโทษถึงแม้ว่าไม่จำเป็นต้องเล่าข้อเท็จจริงอย่างพยานให้การ แต่การละเลยไม่กล่าวข้อเท็จจริงซึ่งเป็นความผิดตามนัยกฎหมายก็ทำให้ฟ้องนั้นใช้ไม่ได้ ตามหลัก Common Law คำฟ้องคดีอาญาบางเรื่องต้องใช้ภาษากฎหมายเฉพาะจึงเป็นฟ้องที่ใช้ได้ ²

2. หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (The Exclusionary of Evidence)

นอกจากจะกล่าวถึงหลักการนี้ในสหรัฐอเมริกาแล้ว จะขอกกล่าวเพิ่มเติมให้เห็นถึงหลักการนี้ในประเทศอื่นด้วย ในตอนหลังต่อไป

นอกจากรูปแบบคำฟ้อง หรือการเสนอคดีของอัยการต่อศาลภายใต้ Common Law นั้น ในคดีความผิดประเภท felony นั้น อัยการต้องเสนอคำฟ้องแบบ "Indictment" ดังที่ไต่กล่าวมาแล้ว แต่ในความผิดประเภท misdemeanor อัยการจะเสนอคำฟ้องแบบ "information" กล่าวคือ เป็นคำฟ้องคำกล่าวหาที่อัยการทำขึ้นได้เอง ³

การฟ้องแบบ Information) ให้อำนาจอัยการใช้ดุลพินิจได้เต็มที่ในการสั่งฟ้อง ไม่ต้องการให้ Grand jury ช่วยตรวจสอบมูลฟ้อง โดยให้อัยการเปรียบเสมือน Grand jury ซึ่งมีองค์คณะเป็นคนเดียวจำนวนเต็มที่ขององค์คณะ Grand jury ⁴ และยอมให้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 243 - 248.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 241 - 242.

³ Edward Eldefonso and Alen R. Coffey, Criminal Law : History, Philosophy, Enforcement, (New York : Harper & Row Publishers, 1981), p. 130.

⁴ อมร อินทรกำแหง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 235 - 236.

คน ๆ เดียวมีอำนาจเรียกพยานมาซักถามแล้วกล่าวหาตามการรู้เห็นที่ได้มานั้น ในบางมลรัฐ
 อัยการจะยื่น Information ไม่ได้จนกว่าจะได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ถูกไต่สวน
 มวลฟ้อง (Preliminary hearing) เสียก่อน แล้วผู้พิพากษาไต่สวน (The hearing
 magistrate) จึงสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาเกิดคดีสั่งเรียกประกันหรือให้เอาตัวขังระหว่างพิจารณา
 (trial) ได้ ความมุ่งหมายที่ว่าจำกัดอำนาจอัยการไว้เช่นนี้ก็เพื่อจะป้องกันมิให้ผู้ถูกกล่าว
 หาถูกฟ้องโดยปราศจากมูล และเป็นการให้ความคุ้มกันแทน Grand jury แต่บางอย่าง
 ก็ยอมให้อัยการยื่น Information ได้โดยไม่ต้องมีการไต่สวนมวลฟ้อง¹ วิธีพิจารณานี้
 ก็จำกัดเฉพาะกรณีผู้ต้องหาถูกจับตามหมายจับ ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากศาลถึงเหตุอันควร
 เชื่อในขณะถูกจับแล้ว²

การกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดีของศาลในอังกฤษ

วิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเป็นระบบกล่าวหาผู้พิพากษาไม่มีหน้าที่
 ริเริ่มในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อแสวงหาความจริง หน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของโจทก์
 เรื่องนี้อาจกล่าวได้ว่าจุดเด่นของระบบกล่าวหาอยู่ที่ว่าเป็นขบวนการยุติธรรมที่เปิดเผย
 (Publicity) และใช้หลักการพิสูจน์ความผิดโดยให้พยานและจำเลยเผชิญหน้ากัน
 (confrontation) ซึ่งแตกต่างจากระบบไต่สวนของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เช่น
 ฝรั่งเศส เยอรมัน ที่มีจุดเด่นอยู่ที่บทบาทของพนักงานอัยการ (public prosecutors)
 ในการควบคุมการสอบสวนเพื่อแสวงหาความจริงตั้งแต่เริ่มมีคำกล่าวโทษผู้ต้องหา

บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

หลักทั่วไป

ในประเทศอังกฤษ แมวว่าจะมีกรมอัยการ (Department of Public
 Prosecutions) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1879 ก็ตามแต่ก็มีได้ให้พนักงานอัยการควบคุมการสอบ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 239.

² Paul B. Weston and Kenne M. Wells, op. cit., pp. 80 - 81.

ส่วนตั้งแต่เริ่มต้นและเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาทุกคดีไป โดยหลักทั่วไปแล้ว ราษฎรทุกคน (ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือไม่) มีสิทธิฟ้องคดีอาญาในนามของประชาชน แต่มีข้อยกเว้น ดังจะไดกล่าวต่อไป

ราษฎร

อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติราษฎรจะไม่ฟ้องคดีอาญาเอง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจใช้ดุลพินิจเข้าดำเนินการในเรื่องนี้ ในนามของประชาชน การฟ้องคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะดังกล่าวเป็นการฟ้องคดีในฐานะประชาชนมิใช่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฉะนั้นในการฟ้องคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นโจทก์โดยใช้ชื่อของตนเอง เช่น คดี James V. Stein (1946) 110 J.P. 279 หรือ Snodgers V. Topping (1952) 116 J.P. 332 เป็นต้น¹ อนึ่งแม้ว่าโดยหลักทั่วไปแล้ว รัฐจะไม่เข้าเกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ราษฎร หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิฟ้องคดีก็ตาม แต่ก็มีกรณีพิเศษ 2 ประการ คือ

1. การดำเนินคดีอาญาต้องได้รับความเห็นชอบจาก

ก. อธิบดีกรมอัยการ (Director of Public Prosecutions) เช่น ความผิดตามมาตรา 25 ของ Companies Act 1976 (ความผิดเกี่ยวกับการขายหุ้นกู้โดยไม่แจ้งต่อตลาดหุ้นเสียก่อน) เป็นต้น

ข. รัฐมนตรีผู้ดำรงตำแหน่ง (Attorney - General) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับของทางราชการตาม The Official Secret Act เป็นต้น

นอกจากนั้น ในคดีอุกฉกรรจ์บางกรณี อธิบดีกรมอัยการมีอำนาจตาม The Prosecution of Offences Act ที่จะเข้ามาดำเนินการรับเรื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและเข้าฟ้องคดีด้วยตนเองในนามของกรมอัยการ และคดีที่อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลสูงสุด อธิบดีกรมอัยการจะเป็นคู่ความเอง

¹ Delmar Karlen, et al., op. cit., p. 20 - 21.

หรือในคดีที่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ของท้องถิ่นบางกรณีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (Local authority) เช่น เทศบาล เป็นต้น อาจเข้ามาดำเนินการฟ้องคดี (รับเรื่องราวต่อจากตำรวจ) โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 222 แห่ง Local Government Act 1972

2. หลักทั่วไปที่ไ้ราษฎร (หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ) ฟ้องคดีอาญาในนามของประชาชนซึ่งที่ใดกล่าวมา มีข้อยกเว้นในกรณีที่กฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าราษฎร (หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ) จะดำเนินคดีอาญาไม่ได้ แต่จะต้องให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินคดีเอง โดยส่วนราชการนั้นจะส่งเรื่องให้กรมอัยการก็ได้

ข้อสังเกต ในกรณีข้อยกเว้นเช่นนี้ต่างกับหลักทั่วไปซึ่งที่ใดกล่าวมาในข้อหนึ่ง ในกรณีข้อยกเว้นตามข้อ 2 นี้ ราษฎรไม่มีสิทธิฟ้องคดีเลย จึงไม่มีปัญหาว่าเรื่องนี้ราษฎร (ตำรวจ) จะต้องส่งเรื่องให้กรมอัยการตามคำขอหรือไม่หรือกรมอัยการและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะเข้ามารับเรื่องต่อจากตำรวจหรือไม่

ข้อยกเว้น ตามข้อสองนี้มีตัวอย่าง

1. ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร
2. ความผิดเกี่ยวกับกฎหมาย ชั่ง ตวง วัด
3. ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายสาธารณสุข และกฎหมายอาหารและยา
4. ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อฉลตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบการพาณิชย์กรรม

ในลักษณะต่าง ๆ

5. ความผิดบางประการซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมอัยการ โดยตรง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งตาม The Representation of the People Act 1949 เป็นต้น

ตำรวจ

ตำรวจอังกฤษมีอำนาจหน้าที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. บังคับใช้กฎหมาย และรักษาความสงบเรียบร้อยโดยทั่วไป
2. ปฏิบัติการให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการบริการสาธารณะ
3. สืบสวนสอบสวนอาชญากรรม และใช้ดุลพินิจในการฟ้องคดีอาญา

อำนาจตามข้อ 3 นี้ เป็นอำนาจที่สำคัญ และเป็นอำนาจดุลพินิจซึ่งกฎหมาย Common Law ยอมรับแม้ว่าจะไม่มีบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งใน Police Act 1964. ก็ตาม

พนักงานอัยการ

พนักงานอัยการมีฐานะเป็น solicitor เท่านั้น จะเห็นในการไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary examination) ในศาล Magistrates' Court สำหรับคดีที่อัยการกรมอัยการเป็นโจทก์นั้น พนักงานอัยการเหล่านี้อาจจะทำหน้าที่แทนอัยการในฐานะทนายฝ่ายโจทก์ได้ แต่เมื่อไต่สวนมูลฟ้องเสร็จและ Magistrates' Court ส่งเรื่องไปให้ Crown Courts ไต่สวนคดีเต็มรูปแบบโดยมีลูกขุนแล้ว พนักงานอัยการจะทำหน้าที่ทนายฝ่ายโจทก์ต่อไปอีกไม่ได้ เพราะคนมีฐานะเป็นเพียง Solicitor เท่านั้น จึงว่าความได้เฉพาะใน Magistrates' Court ดังนั้น อัยการจะต้องตั้ง barrister¹ ในท้องถิ่นนั้นมาเป็นทนายโจทก์แทนสำหรับว่าความใน Crown Court ทุกท้องที่ เว้นแต่ในมหานครลอนดอน สำหรับการไต่สวนคดีในมหานครลอนดอนจะต้องตั้งทนายจาก Treasury Counsels

¹ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความในประเทศอังกฤษแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ Barristers และ Solicitors

Barristers คือผู้ประกอบวิชาทนายความซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจาก Inns of court School of Law อันเป็นสถานศึกษาวิชากฎหมายของ Lincoln's Inn, Gray's Inn, The Middle Temple และ The Inner Temple (หมายถึงผู้ประกอบวิชาชีพเป็น Barristers) และเป็นสมาชิกของ Inn of Court แห่งใดแห่งหนึ่งดังกล่าว Barristers เป็นผู้ดำเนินคดีในศาล รางคำฟ้องและคำแก้ฟ้อง และให้ความเห็นในปัญหากฎหมายที่ยุ่งยาก

Barristers เท่านั้นที่มีสิทธิวาทคดีใน House of Lord, Judicial Committee ของ Privy Council, ศาลอุทธรณ์ High Court ทั้ง 3 ฝ่าย (เว้นแต่สำหรับ High Court ในคดีล้มละลาย Solicitors มีสิทธิวาทคดีได้ด้วย) และใน Crown Court

Barristers (และ Solicitors) มีสิทธิวาทคดีใน County Courts และ Magistrates' Courts

Solicitors คือ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจาก College of Law ของ Law Society และเป็นสมาชิกของ Law Society (สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพเป็น Solicitors) ในขณะที่ Barristers เป็นทนายความผู้วาทคดี Solicitors เป็นทนายความผู้ให้คำปรึกษาต่อลูกค้าความในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย งานส่วนใหญ่ของ Solicitors เกี่ยวกับเรื่องของทรัพย์สิน สัญญาการโอนที่ดิน พันิชยกรรม การจัดตั้งบริษัท การเป็นผู้จัดการบริษัท และการเป็นทนายในการจัดการทรัพย์สิน เป็นต้น

สำหรับการวาทคดีในศาลนั้น Solicitors มีสิทธิวาทคดีใน County Courts, Magistrates' Courts และ High Court (เฉพาะคดีล้มละลาย) ด้วย

การดำเนินคดีในศาลระดับ Crown Court โดยกรมอัยการตั้ง barrister
ชั้นนี้ เป็นการดำเนินคดีในนามของรัฐบาล (พระมหากษัตริย์) เช่น Regina v. Box
(1964) Q.B. 430 หรือ Rex v. Barnes (1940) 2 All. E.R. 229¹

คดีต่าง ๆ ที่อธิบดีกรมอัยการเป็นโจทก์ มีดังนี้

1. คดีอาญาทั่วไปที่ราษฎรรวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิเป็นโจทก์ได้ แต่การฟ้อง
คดีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือกรมอัยการว่า พยานหลักฐานที่รวบรวมได้นั้นเพียงพอที่จะพิสูจน์มูลคดี
(prima facie case) ได้หรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วอธิบดีกรมอัยการเห็นว่า คดีนั้นพิสูจน์
มูลคดีได้ แต่เป็นคดีที่อธิบดีกรมอัยการเห็นควรฟ้องคดีโดยกรมอัยการ เช่น

1.1 คดีอุกฉกรรจ์ที่เขายาวัญประชาชน (Terrorism)

1.2 คดีที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับสูง เช่น Lord Mayor เป็นจำเลย

1.3 คดีที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับต่ำลงมาทุจริตและประพฤตินิষอบ

(Corruption) ในการใช้อำนาจตามบทบัญญัติ

คดีดังกล่าวนี้ กรมอัยการจะรับเรื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการฟ้องคดีเอง

2. คดีอาญาที่ราษฎรและเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นโจทก์ไม่ได้ เพราะกฎหมายบัญญัติให้
ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ฟ้องคดี ดังนั้นส่วนราชการดังกล่าวอาจส่งเรื่องให้กรมอัยการดำเนิน
คดีกับจำเลยได้

¹ Ibid, pp. 20 - 22.

3. คดีอาญาที่ Home Secretary ¹ สั่งให้อธิบดีกรมอัยการฟ้องคดีเอง (คดีคนต่างด้าว เป็นต้น)
4. คดีอาญาที่กฎหมายกำหนดให้อธิบดีเป็นผู้ฟ้องคดีเอง
5. คดีอาญาที่อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์หรือฎีกาไปยังศาลสูงสุดแล้ว

ข้อสังเกต คดีตามข้อ 5 นี้ อธิบดีกรมอัยการเป็นคู่ความเอง ซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาที่กรมอัยการรับผิดชอบตามข้อ 1 - 4 ซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นคู่ความ

Attorney - General มีอำนาจควบคุมการดำเนินคดีอาญาและมีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมและให้คำปรึกษาการฟ้องคดีของอธิบดีกรมอัยการและของส่วนราชการ ตาม The Prosecution of Offence Act.
2. ควบคุมการฟ้องคดีของราษฎรรวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับคดีอุกฉกรรจ์นั้น Attorney - General มีอำนาจระงับการดำเนินคดีโดยราษฎรหรือตำรวจในศาลโดยคำสั่งที่เรียกว่า "nolle Prosequi" อย่างไรก็ตามก็ Attorney - General จะไม่ใช่อำนาจนี้เว้นแต่ในกรณีจำเป็นจริง ๆ

¹ Home Secretary คือ รัฐมนตรี (cabinet minister) มีอำนาจคล้ายคลึงกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (อังกฤษไม่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม) ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา Home Secretary ควบคุมรับผิดชอบทัตสถานและแต่งตั้งอธิบดีกรมอัยการ นอกจากนี้ก็ควบคุมบังคับบัญชากองตำรวจประจำกรุงลอนดอน คือ Scotland Yard จึงมีหน้าที่รับผิดชอบการฟ้องคดีอาญาอยู่ด้วย อีกประการหนึ่ง Home Secretary อาจสั่งให้อธิบดีกรมอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีอาญาในนามของรัฐบาลได้ตามที่เห็นสมควร

3. พ้องคดีตามพระราชบัญญัติ The official Secret Acts.
4. เป็นคู่ความในคดีที่มีการฎีกาไปยังศาลสูงสุด (ซึ่งจะรับเป็นคู่ความปีละไม่เกิน 3 คดี)

Solicitor - General คือ ผู้ช่วยของ Attorney - General
ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาตามอำนาจหน้าที่ซึ่งที่ใดกล่าวมา

ก่อนที่จะใดกล่าวถึงขั้นตอนการฟ้องคดีอาญาต่อไป จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงประเภทความผิดเสียก่อน ทั้งนี้เพราะความผิดต่างประเภทกัน จะไต่สวนในระบบศาลต่างกัน และระบบการอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลก็จะต่างกันด้วย

Criminal Law Act, 1977 แบ่งความผิดเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) Indictable offences คือความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฐานฆาตกรรม สำหรับความผิดประเภทนี้ Magistrates ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ถ้าคดีมีมูลก็จะส่งฟ้องต่อ Crown Court โดยมีคำฟ้องเป็นหนังสือที่เรียกว่า Indictment ซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งยื่นต่อ Crown Court ระบุลักษณะความผิดที่กล่าวหาโดยสังเขปและจำศาลลงลายมือชื่อด้วย ถ้าคดีไม่มีมูล Magistrates จะยกฟ้อง

(2) Summary offences คือความผิดไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจร (The Road Traffic Acts) ซึ่งฟ้องต่อ Magistrates' Courts โดยไม่ต้องมี Indictment สำหรับความผิดประเภทนี้ Magistrates' Courts พิจารณาพิพากษาไปได้เลย

(3) Offences triable either way คือความผิดที่จะพิจารณาโดยวิธีของความผิดประเภท (1) ก็ได้ หรือ (2) ก็ได้ เช่น ความผิดฐานให้การเท็จ (perjury)

นอกจากนี้ จะขอก้าวถึง Magistrates' Courts เป็นพื้นฐานตามสมควร

Magistrates' Courts (มีกว่า 1000 ศาล) เป็นศาลที่มีเขตอำนาจชั้นต้น ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาสำหรับความผิดที่เป็น Summary offences และ Offences triable either way ซึ่งพิจารณาโดยไม่มี Indictment กับมีเขตอำนาจชั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่เป็นคดีครอบครัว เช่น เกี่ยวกับการรับเด็ก เป็นบุตร การรับรองบุตรบุญธรรม และคำอุปการะเลี้ยงดู ด้วย

ศาลนี้พิจารณาพิพากษาคดีอาญาประมาณ 97 % ของคดีอาญาทั้งหมด ¹

ผู้พิพากษา มี 2 ประเภทดังนี้

1. Lay Magistrates (Justices of the Peace) สำหรับศาลนอกเขต Metropolitan Stipendiary Court ของลอนดอนและในเมืองใหญ่บางเมือง เช่น Birmingham, Manchester และ Liverpool มีผู้พิพากษาเป็น Lay Magistrates ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ไม่มีเงินเดือน พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตาม คำแนะนำของ Lord Chancellor ซึ่งได้รับคำแนะนำอีกต่อหนึ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำท้องถิ่น (Local advisory committees) ที่ Lord Chancellor แต่งตั้งขึ้นดำรงตำแหน่งโดยไม่มีกำหนดเวลา Lord Chancellor อาจถอดถอนจากหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้ง (commission) ได้เมื่อมีเหตุอันควรหรือสั่งให้พ้นหน้าที่ทางตุลาการได้ในกรณีสูงอายุ ทพพลภาพ ปฏิเสธหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ ครบเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 70 ปี

¹ Ibid, p. 50.

คุณสมบัติ ชายหรือหญิง ซึ่งเป็นคนธรรมดาและไม่เป็นนักกฎหมายมีสิทธิได้รับแต่งตั้งได้ แต่ต้องมีถิ่นที่อยู่ภายในระยะ 15 ไมล์ ของเขตที่ได้รับแต่งตั้งและไม่ขาดคุณสมบัติโดยเป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยถูกพิพากษาลงโทษในความผิดฐานเป็นกบฏหรือถูกลงโทษให้ควบคุมตัวเพื่อการป้องกัน (preventive detention) ให้ฝึกฝนเพื่อการแก้ไข (corrective training) หรือจำคุก 12 เดือน หรือเคยถูกพิพากษาว่าทุจริตในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (parliamentary election) หรือสภาท้องถิ่น (municipal election)

2. Stipendiary Magistrates สำหรับศาลในเขต Metropolitan Stipendiary Court ของลอนดอนและในเมืองใหญ่บางเมือง เช่น Birmingham, Manchester และ Liverpool มีผู้พิพากษาเป็น Stipendiary Magistrates (เมื่อ ค.ศ. 1979 เขตลอนดอนมี 41 คน และเมืองใหญ่อื่น ๆ 11 คน) ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้พิพากษาอาชีพเต็มเวลา มีเงินเดือน พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามคำแนะนำของ Lord Chancellor ในกรณีที่ไม่มีความสามารถหรือประพฤติมิชอบ จะครบเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 70 ปี แต่ Lord Chancellor อาจขยายอายุราชการได้จนถึงอายุ 72 ปี

คุณสมบัติ เป็น Barristers หรือ Solicitors มาแล้วไม่น้อยกว่า 7 ปี

องค์คณะ Magistrates' Court แต่ละศาลประกอบด้วย Lay Magistrates อย่างน้อย 2 คน (สำหรับการไต่สวนมูลฟ้อง Lay Magistrate คนเดียวเป็นผู้ทำการไต่สวน)

Stipendiary Court (ซึ่งเป็น Magistrates' Court) แต่ละศาลประกอบด้วย Stipendiary Magistrate คนเดียว

ลักษณะสำคัญของ Magistrates' Court สรุปได้ดังนี้

1. มีผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นศาลไต่สวนแยกออกจากศาลที่พิจารณาคดี (คือ ศาล Crown Court จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1971 โดยพระราชบัญญัติ The Courts Act 1971 เดิมศาลระดับนี้ ได้แก่ The Courts of Assize และ Courts of Quarter Sessions ซึ่งถูกยุบไปเมื่อปี ค.ศ. 1971)

2. ศาล Magistrate จะทำการไต่สวนทุกคดีเพื่อพิจารณาว่ามีเหตุสมควรที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้หรือไม่ และเพื่อพิจารณาว่าคดีมีมูลพอที่จะดำเนินคดีต่อไปหรือไม่

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อระยะเริ่มแรกที่เรารับวิธีพิจารณาความอาญาของต่างประเทศมาใช้ ก็จัดให้มีศาลไต่สวนคดีเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115

ขั้นตอนแรกในการดำเนินคดีตามขบวนการยุติธรรมทางอาญา

คดีอาญาทุกคดีต้องเริ่มต้นที่ศาล Magistrates' Court ก่อน คดีอาญาเริ่มขึ้นเมื่อจำเลยได้มาปรากฏตัวต่อศาล Magistrates' Court ซึ่งเรียกว่า "first appearance" สำหรับวิธีการที่จะให้จำเลยมาปรากฏตัวต่อศาลมี 2 วิธีดังต่อไปนี้ คือ

1. โจทก์เสนอเรื่องราวต่อศาล (laying on information)

เพื่อให้ศาลออกหมายเรียก (summons) หรือออกหมายจับ (warrant for arrest) จำเลย เรียกว่า "to issue process"

เรื่องราวที่จะเสนอต่อศาลนี้ต้องเป็นไปตามแบบฟอร์มมาตรฐานที่กำหนดโดย The Magistrates' Courts Forms Rules (Form I) สำหรับกรณีที่โจทก์ขอให้ศาลออกหมายจับจำเลย ส่วนกรณีอื่นอาจเสนอเรื่องราวด้วยวาจาโดยไม่จำเป็นต้องใช้แบบฟอร์มมาตรฐานดังกล่าว

เมื่อผู้พิพากษาพิจารณาเรื่องราวที่เสนอแล้วเห็นว่ามีความผิดอันสมควรและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาล ผู้พิพากษาก็จะ "issue process" คือ ออกหมายจับหรือออกหมายเรียกจำเลยให้มาปรากฏตัวในศาล แล้วแต่กรณี ส่วนใหญ่แล้ว ผู้พิพากษาจะออกเป็นหมายเรียกในคดี summary offences ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาไม่จำเป็นต้องขึ้นหมายเรียกดังกล่าว

2. จำเลยถูกจับโดยไม่มีหมายจับและถูกส่งตัวมาศาล ในคดีที่ The Criminal Law Act, 1977. บัญญัติให้เป็น "arrestable offences" เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับผู้ต้องสงสัยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล เมื่อจับแล้วต้องส่งผู้ถูกจับฟ้องศาลโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ไม่ควรเกิน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ถูกจับ หากเกิน 24 ชั่วโมงไปแล้ว หัวหน้าสถานีตำรวจต้องรีบสอบสวนทันที หากไม่ใช่เรื่องราวร้ายแรงที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ก็จะต้องปล่อยตัวไปโดยแจ้งให้มาสถานีตำรวจในวันรุ่งขึ้นเพื่อสอบสวนต่อ หรือแจ้งให้ไปศาลตามเวลาที่กำหนดโดยชัดแจ้ง

เมื่อจำเลยมาปรากฏตัวในศาลไม่ว่าจะโดยวิธีใดใน 2 วิธีดังกล่าวแล้ว โจทก์อาจขอให้ศาลเลื่อนการพิจารณาเพื่อเตรียมพยานหลักฐานซึ่งส่วนใหญ่แล้วจำเลยจะได้รับการปล่อยชั่วคราวตาม Bail Act 1976 วิธีการเตรียมการเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้นมีกฎหมายกำหนดแบบพิธีไว้เป็นมาตรฐานแล้ว

การไต่สวนคดี Summary Offences

ในคดีความผิดเล็กน้อยประเภท summary offences (เช่น การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติจราจรทางบก) นั้น การไต่สวนคดีไม่ต้องมีลูกขุน เมื่อจำเลยปรากฏตัวในศาล Magistrates' Court ครั้งแรกตามหมายเรียก (summons) ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว หากจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็จะมีคำพิพากษาทันทีโดยไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานของคุณความ แต่ถ้าวินิจฉัยไม่รับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็จะตั้งนัดวันเพื่อทำการไต่สวนคดีต่อไปโดยโจทก์เปิดคดีแถลงถึงลักษณะของฟ้องและพยานหลักฐานเสร็จแล้ว โจทก์เบิกความพยานบุคคลเรียกว่า examination in chief ส่วนจำเลยมีสิทธิซักค้านพยานโจทก์ได้ (cross - examination)

เมื่อซักค้านพยานโจทก์แล้ว จำเลยอาจมีข้อเสนอมว่า คดีไม่มีมูลเพราะพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้หรือเพราะเหตุอื่นใด หากศาลเห็นด้วยก็อาจสั่งยกฟ้อง หากศาลไม่เห็นด้วยก็จะให้จำเลยเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลยแล้วศาลจึงจะพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปในที่สุด

การไต่สวนคดี Indictable Offences

โดยที่ Indictable Offences เป็นคดีอุกฉกรรจ์ จึงต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary examination) ในศาล Magistrates' Court เพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดี (prima facie case) ซึ่งจำเลยต้องหาเสียก่อน ก่อนการไต่สวนมูลฟ้องนั้น จำเลยจะถูกควบคุมตัวหรือถูกปล่อยตัวชั่วคราวตาม Bail Act 1976 แล้วแต่กรณี ในการไต่สวนมูลฟ้อง ส่วนใหญ่จำเลยจะได้รับการช่วยเหลือให้มีทนายแทนตาม Legal Aid Act 1974 (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กดีฆาตกรรม) และการไต่สวนมูลฟ้องมีพระราชบัญญัติ Criminal Justice Act กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้เป็นรายละเอียดมากมายเพื่อให้คดีเสร็จเร็วและให้จำเลยได้รับความคุ้มครองในชั้นนี้จากการรายงานข่าวของสื่อสารมวลชนตามสมควร

เมื่อ Magistrates' Court ส่ง "มูลคดี" ไปยัง Crown Court เพื่อไต่สวนคดีต่อไปแล้ว การไต่สวนคดีก็ต้องเป็นไปตาม Criminal Justice Act, Juries Act 1974 (เกี่ยวกับลูกขุน) และ Practice Note (1971) 3 All E.R. 829. (ซึ่งกำหนดว่าการไต่สวนคดีใน Crown Court จะต้องใช้ผู้พิพากษาระดับใด เช่น High Court Justice, Circuit Judge หรือ Recorder

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับชั้นของความผิดชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3 หรือชั้นที่ 4¹⁾

¹ Crown Court เป็นศาลที่มีเขตอำนาจชั้นต้นในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา สำหรับความผิดที่เป็น Indictable offences และ Offences triable either way ซึ่งพิจารณาโดยมี Indictment ก็มีเขตอำนาจชั้นอุทธรณ์ในการพิจารณาอุทธรณ์ จาก Magistrates' Court และ Juvenile Courts

1. High Court Judges สำหรับคดีอาญาที่เป็นความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฐานฆาตกรรมและฐานเป็นกบฏ High Court Judges ซึ่งมาจาก Queen's Bench Division ของ High Court เป็นผู้นั่งพิจารณา

2. Circuit Judges สำหรับคดีอาญาที่เป็นความผิด เช่น ฐานทำร้ายร่างกาย (wounding or causing grievous bodily harm) Circuit Judges เป็นผู้นั่งพิจารณา

3. Recorders มีอำนาจหน้าที่ในการนั่งพิจารณาคดีอาญาเช่นเดียวกับ Circuit Judges แต่ Recorders แตกต่างกับ Circuit Judges โดยเป็น ตำแหน่งไม่เต็มเวลา (part - time) ได้รับค่าตอบแทน (fee) เป็นรายวันที่นั่งพิจารณา พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตามคำแนะนำของ Lord Chancellor ดำรงตำแหน่งตามระยะเวลาที่กำหนด Lord Chancellor อาจขยาย ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งได้ Lord Chancellor อาจถอดถอนจากตำแหน่งได้ในกรณี ไม่มีความสามารถหรือประพฤติมิชอบหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามจำนวนวันและระยะเวลาที่ระบุไว้ใน การแต่งตั้ง ครบเกษียณอายุเมื่อมีอายุครบ 72 ปี Lord Chancellor ไม่มีอำนาจขยาย อายุราชการให้เมื่อครบเกษียณอายุแล้ว

คุณสมบัติ เป็น Barristers หรือ Solicitors มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

องค์คณะ Crown Court แต่ละศาลประกอบด้วยผู้พิพากษาคนเดียว เว้นแต่
 ในการพิจารณาอุทธรณ์จาก Magistrates' Courts ผู้พิพากษาคตาม ข้อ 1, 2
 หรือ 3 คนใดคนหนึ่งต้องนั่งพิจารณาร่วมกับ Lay Magistrates อีก 2 ถึง 4 คน
 ซึ่งผู้พิพากษาคตาม ข้อ 1, 2 หรือ 3 ดังกล่าวเป็นผู้ชี้ขาดในปัญหาข้อกฎหมาย

ในกรณีพิจารณาอุทธรณ์จาก Juvenile Court นั้น Crown Court
 จะปฏิบัติหน้าที่เป็น Juvenile Appeals Court และมีองค์ประกอบ คือ Circuit
 Judge 1 คน และ Lay Magistrates จากผู้พิพากษาในคณะพิเศษ
 (Juvenile Court Panel) 2 คน

Central Criminal Court (Old Bailey) เป็น Crown Court
 สำหรับลอนดอน

เพื่อให้การกลั่นกรองมูลคดีในอังกฤษมีประสิทธิภาพดีเพียงพอจึงได้มีการออกกฎหมายมาบังคับใช้และศาลกำหนดหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติให้รัดกุมยิ่งขึ้น อาจสรุปได้ดังนี้

มาตรการป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจสอบสวนและฟ้องคดีโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรการป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจสอบสวนและการฟ้องคดีโดยมิชอบด้วยกฎหมายซึ่ง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง เพราะในปัจจุบันคดีอาญาที่ส่วนราชการต้องเป็นผู้ฟ้องคดีมีเพียงประมาณ 4 % ของคดีอาญาทั้งหมด และคดีอาญาที่กรมอัยการต้องฟ้องคดีหรือใช้ดุลพินิจฟ้องคดีเองมีเพียงประมาณ 8 % ของคดีอาญาทั้งหมด คดีอาญาทั่วไปอีกประมาณ 88 % นอกจากที่กล่าวมาแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ฟ้องคดีในฐานะราษฎรทั้งสิ้น (ส่วนใหญ่แล้วราษฎรจะไม่ฟ้องคดีเอง) ¹ ฉะนั้น จึงมีปัญหาว่าสำหรับการฟ้องคดีส่วนใหญ่จะมีมาตรการป้องกันและแก้ไขการใช้อำนาจของตำรวจในการสอบสวนและฟ้องคดีโดยมิชอบด้วยกฎหมายอย่างไรหรือไม่

เรื่องนี้ นอกจากอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่น หรือ Home Secretary ที่จะบังคับบัญชากองตำรวจในสังกัดแล้ว ไม่มีส่วนราชการใด (ไม่ว่าจะเป็นศาลหรืออัยการ) ที่มีอำนาจเข้าไปกำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในการสอบสวนและในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดได้โดยตรง เพราะตำรวจมีอำนาจฟ้องคดีในฐานะราษฎรคนหนึ่ง โดยตำรวจอาจตั้งหมายฟ้องคดีได้เอง อย่างไรก็ตามแม้จะไม่มีระบบควบคุมและกำกับการใช้อำนาจของตำรวจโดยตรง แต่ระบบกฎหมายอังกฤษได้ใช้วิธีการหรือมาตรการป้องกันและแก้ไขหลายมาตรการด้วยกัน เช่น

1. พระราชบัญญัติ Legal Aid Act 1974 ได้จัดให้มีโครงการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่จำเลย โดยการจัดหาทนายแก่ต่างให้

¹ Ibid, pp. 21 - 22.

มาตรา 28 ถึง มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ Legal Aid Act 1974
 ให้นำเอากฎหมายในคานนี้ที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญา มาจัดรูปใหม่เพื่อให้เหมาะสม
 ยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่จำเลยเพื่อจะได้มีโอกาสต่อสู้
 คดีกับโจทก์ในระบบกล่าวหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนโจทก์ที่เป็นราษฎรไม่อาจยื่นคำขอ
 รับความช่วยเหลือทางกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้ได้

จำเลยอาจยื่นคำขอหรือร้องขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมาย จาก Clerk
 of the Court แล้วศาลจะพิจารณาคำขอหรือคำร้องขอของจำเลยโดยคำนึงถึงรายได้
 ของจำเลยและความเป็นธรรมซึ่งจำเลยสมควรได้รับในการนี้ หากจำเลยอาจช่วยเหลือ
 ตนเองได้บ้างศาลจะสั่งให้จำเลยจ่ายเป็นเงินสมทบบ้าง เป็นบางส่วน

จำเลยอาจได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายตั้งแต่คดีอยู่ในชั้นใดส่วนมูลฟ้องจน
 กระทั่งคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลสูงสุด การช่วยเหลือทาง
 กฎหมายได้แก่ การตั้งทนายทั้งในระดับ solicitor และ barrister
 (solicitor ว่าความได้เฉพาะใน Magistrates' Court เท่านั้น) ส่วนคำ
 ทนายในศาล Magistrates' Court นั้นจ่ายจากเงินกองทุนการช่วยเหลือทางกฎหมาย
 (Legal Aid Fund) แต่ทนายในศาลอื่น ๆ Home Secretary จะเป็นผู้รับ
 ผลิตชอบในนามของ Home Office

โครงการช่วยเหลือทางกฎหมายนี้ เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในอีกหลายมาตรการ
 ที่มีผลทำให้การสอบสวนของตำรวจเป็นไปด้วยความรอบคอบและการใช้อำนาจจับ ค้น ยึด
 หรือฟ้องคดี เป็นไปด้วยความระมัดระวัง ในปัจจุบันสถานีตำรวจบางแห่ง เช่น
 Scotland Yard เป็นต้น จัดให้มี Solicitor's Department เพื่อรับผลิต
 ชอบในการสอบสวนและการฟ้องคดีอาญา ทำให้การฟ้องคดีอาญาของตำรวจมีความรับผิดชอบ
 ยิ่งขึ้น

2. กฎหมายปกครองได้กำหนดแนวทางการไต่สวนหลายแนวทางในกรณีการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมิได้เป็นไปตามกฎหมายหรือถือได้ว่าเป็นการบิดเบือนการใช้อำนาจ

3. ศาลได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน เรียกว่า "Judge's Rules" โดยกำหนดให้ตำรวจสอบปากคำผู้ถูกจับได้ แต่ต้องเตือนให้ผู้ถูกจับทราบ ว่าผู้ถูกจับจะไม่ตอบคำถามของพนักงานสอบสวนก็ได้ แต่ถ้าวินิจฉัยคดีก็จะต้องถูกบันทึกไว้ ซึ่งอาจถูกอ้างเป็นพยานในศาลได้ อนึ่งการไม่ปฏิบัติตาม Judge's Rules ดังกล่าวจะมีผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อาจอ้างบันทึกถ้อยคำนั้นเป็นพยานในศาลได้

4. อธิบดีกรมอัยการมีอำนาจป้องกันมิให้มีการฟ้องคดีและมีอำนาจระงับการดำเนินคดีที่ราษฎรรวมทั้งตำรวจเป็นโจทก์ได้ในหลายกรณีดังต่อไปนี้

4.1 มีกรณีข้อยกเว้นอยู่บางกรณีที่ราษฎรรวมทั้งตำรวจจะต้องขอความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการก่อนฟ้องในคดีต่อศาล เช่น กรณีความผิดเกี่ยวกับเพศตาม มาตรา 8 แห่ง The Sexual Offences Act 1967 กรณีเช่นนี้ อธิบดีฯ จะไม่ให้ความเห็นชอบในการฟ้องคดีก็ต่อหากอธิบดีเห็นว่าโจทก์ไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะดำเนินคดีกับจำเลย อย่างไรก็ตามอำนาจของอธิบดีฯ เป็นอำนาจที่จะให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบเท่านั้น แต่ถ้าให้ความเห็นชอบแล้ว อธิบดีฯ ไม่มีอำนาจมาสั่งการหรือกำกับการสอบสวนของตำรวจ เพราะตำรวจไม่ใช่องค์การสอบสวนของอัยการ

4.2 ในกรณีทั่วไปนอกจากที่กล่าวไว้ในข้อ 4.1 อธิบดีกรมอัยการอาจขอรับเรื่องจากตำรวจ มาดำเนินการเองเมื่อมีเหตุผลสมควร ทั้งนี้ตาม Prosecution of Offences Act 1979 วิธีการนี้เป็นวิธีหนึ่งที่อัยการอาจหยุดการฟ้องคดีหรือระงับการดำเนินคดีของราษฎร (ตำรวจ) โดยเข้ามาเป็นโจทก์เสียเอง ส่วนราษฎร (ตำรวจ) หมกหน้าที่ในการฟ้องคดีทันทีเมื่ออัยการรับเรื่องไป อนึ่งเมื่ออธิบดีฯรับเรื่องแล้วอธิบดีฯจะไม่ฟ้องคดีหรือไม่เปิดคดีให้ศาลทราบพยานหลักฐานของโจทก์ก็ได้ (เพื่อให้ศาลยกฟ้อง)

โดยทั่วไปแล้ว อธิบดีอาจทราบเรื่องการดำเนินการสอบสวนและการฟ้องคดีอาญาของตำรวจได้จากสื่อสารมวลชน หรือจากข่าวสารด้านอื่น เช่น ข่าวสารของกรมอัยการเอง เป็นต้น เว้นแต่คดีอุกฉกรรจ์บางคดีที่มีระเบียบเรียกว่า "Prosecution of Offences Regulations 1978" กำหนดให้ตำรวจแจ้งมูลกรณีให้อัยการรับทราบก่อนการฟ้องคดี เช่น คดีฆาตกรตายโดยเจตนา เป็นต้น

4.3 อธิบดีกรมอัยการอาจเสนอขอให้ Attorney - General สั่งระงับคดีตามกระบวนการ "nolle prosequi" (การระงับคดีโดยอัตโนมัติ)

4.4 ในคดีที่กระทบกระทั่งผลประโยชน์ของราษฎรในท้องถิ่นหรือของราชการส่วนท้องถิ่นอย่างมาก อธิบดีกรมอัยการอาจร้องขอให้ราชการส่วนท้องถิ่นรับเรื่องจากตำรวจไปดำเนินคดีเองได้ตามมาตรา 222 แห่ง Local Government Act 1972

อย่างไรก็ดี การที่อธิบดีกรมอัยการเข้ามาแทรกแซงในเรื่องเหล่านี้มิใช่เข้ามาควบคุมหรือกำกับการสอบสวนโดยใช้ตำรวจเป็นเครื่องมือในการสอบสวน ดังเช่น ระบบของยุโรปแต่เข้ามาเพื่อระงับการดำเนินคดีซึ่งราษฎร (ตำรวจ) เป็นโจทก์เสียเท่านั้น

การไต่สวนมูลฟ้อง (Committal proceeding or Preliminary investigation or Preliminary inquiry) ¹

จุดมุ่งหมายของกระบวนการนี้ก็คือเพื่อที่จะทราบว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะส่งผู้ถูกกล่าวหาไปสู่การพิจารณาหรือไม่ เป็นเพียงการพินิจพยานหลักฐานเบื้องต้น มิใช่เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดีของศาล

เดิมจุดประสงค์หลักของการไต่สวนมูลฟ้องก็คือ การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหา ส่วนการคุ้มครองที่ผู้ต้องหาจะได้รับโดยจะได้รับการปลดปล่อยตัวเมื่อไม่มีหลักฐานเป็นจุดประสงค์รองลงไป ต่อมาเมื่ออังกฤษมีการตั้งองค์การตำรวจทำหน้าที่สอบสวน

¹ Ibid, p. 143.

สวนรวบรวมพยานหลักฐานและทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การไต่สวนมูลฟ้องของศาลจึงมีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา โดยให้ผู้บริสุทธิ์ได้รับอิสระภาพโดยเร็วที่สุด และผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะร้องให้มีการไต่สวนมูลฟ้องได้¹

วิธีการไต่สวนมูลฟ้องนั้น ศาลจะอ่านคำฟ้องให้จำเลยฟังพร้อมทั้งอธิบายพยานหลักฐานของโจทก์เขียนลงใน form of depositions โจทก์จะต้องนำพยานเข้าสืบ สำหรับจำเลยจะให้การหรือไม่ก็ได้ มีสิทธินำพยานเข้าสืบและซักค้านพยานโจทก์ได้ เมื่อสืบพยานจำเลยแล้วเสร็จ ศาลจึงจะตัดสินว่าคดีมีมูลหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าศาลพิจารณาพยานหลักฐานและพอใจว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอ (a prima facie case หรือ a case to answer) Magistrate จะส่งจำเลยไปยังศาลหลวงถ้าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอก็จะปล่อยจำเลย นอกจากนี้ Magistrate ยังเป็นผู้เลือกสถานที่ที่จะให้จำเลยขึ้นศาล

ในการไต่สวนมูลฟ้องนั้น ถ้าปรากฏว่าจำเลยกระทำผิดอย่างอื่นด้วยศาลก็อาจสั่งให้มีมูลในความผิดที่ไม่ได้ถูกกล่าวหาในคดี ศาลจะไม่สั่งมูลคดีจนกว่าจะได้สืบตัวจำเลยและพยานจำเลยแล้ว ศาลสืบพยานโดยให้เสมียนจดคำพยานให้พยานลงลายมือชื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นไม่จำเป็นต้องทำต่อหน้ามหาชนหรือไม่จำเป็นต้องไต่สวนบนบัลลังก์เสมอไป ศาลอาจไต่สวนมูลฟ้องในห้องใดห้องหนึ่งภายในศาลก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติตามปกติก็ทำการไต่สวนบนบัลลังก์ การเลื่อนการไต่สวน ถ้าจำเลยมีประกันตัวจะเลื่อนไปเมื่อใดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยถูกขังอยู่ จะเลื่อนไปเกิน 8 วันไม่ได้ คือไม่ช้ากว่าวันที่เก้า²

¹ กุลพล พลวัน, "ลักษณะทั่วไปของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา," เอกสารวิชาการกรมอัยการ, หน้า 16.

² วงษ์ วีระพงศ์, "การไต่สวนมูลฟ้อง," จุลพาท เล่ม 3, 1 (มิถุนายน 2497), หน้า 21.

ในปี ค.ศ. 1967 พระราชบัญญัติ Criminal Justice Act มาตรา 1 ให้นำวิธีไต่สวนแบบใหม่มาใช้เพื่อประหยัดเวลา ถ้าพยานหลักฐานทั้งหมดเป็นคำให้การแบบลายลักษณ์อักษรอยู่แล้ว ผู้พิพากษาไต่สวนสามารถส่งจำเลยไปขึ้นศาลหลวงโดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐาน เรียกว่าวิธีนี้ไต่สวนตามแบบพิธี (Formal committal)

ถ้าคดีที่ทำการไต่สวนมูลฟ้องนี้ เป็นคดีที่จำเลยอาจยินยอมให้ทำการพิจารณาโดยรวบรัด summary trial ได้ และจำเลยยินยอมแล้ว ศาลก็จะทำการพิจารณาคดีนั้นไปประหนึ่งว่าคดีนั้นเป็นคดีที่ทำการพิจารณาโดยรวบรัดได้

สำหรับ Grand Jury ซึ่งมีใช้ในปัจจุบันในสหรัฐอเมริกา นั้น เดิมก่อกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษ และได้มีการยกเลิกในประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1933¹ เนื่องจากได้รับการวิจารณ์ว่าทำให้ล่าช้าเสียเวลา ลำพังเพียงการไต่สวนมูลฟ้องหรือไต่สวนเบื้องต้นก็น่าจะเพียงพอแล้ว² ถ้าได้ทำการอย่างมีประสิทธิภาพ

การกลั่นกรองมูลคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดีของศาลในประเทศฝรั่งเศส

ลักษณะทั่วไปของกระบวนการทางอาญา

ประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ให้อำนาจสอบสวนคดีอาญากับอำนาจฟ้องคดีอาญารวมกัน กล่าวคือ อำนาจการสอบสวนอยู่ใต้การควบคุมของอัยการและอัยการเป็นพนักงานสอบสวนด้วย

อนึ่งถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ กล่าวคือ ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองไม่ได้ แต่เมื่ออัยการยื่นฟ้องแล้ว ผู้เสียหายจะเป็นผู้ร้องสอดขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้³

¹ Delmar Karlen, et al., op. cit., p. 149.

² Ibid, p. 153.

³ วงษ์ วีระพงศ์, "การไต่สวนมูลฟ้อง," ตุลพาท เล่ม 3, 1 (มิถุนายน 2497), หน้า 21.

และก่อนที่อัยการจะยื่นฟ้องได้จะต้องผ่านการสอบสวนโดยตำรวจฝ่ายคดีและผู้พิพากษาไต่สวน (ผู้พิพากษาสอบสวน) ก่อน

ลักษณะสำคัญประการเดียวของวิธีพิจารณาความอาญาในฝรั่งเศสก็คือ แทบจะไม่มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐาน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบด้วยบทบัญญัติเพียงเล็กน้อยที่ถือได้ว่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้นการโต้เถียงอย่างยืดเยื้อเกี่ยวกับการยอมรับหรือไม่ยอมรับพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นสิ่งธรรมดามากในกระบวนการพิจารณาความอาญาในอเมริกา จึงไม่เป็นที่รู้จักกันเลยในฝรั่งเศส แทบจะไม่ได้ยินคำว่า "ผมขอค้าน" เหมือนอย่างที่ทำนายในอเมริกาใช้กัน บุคคลใดก็ตามยกเว้นญาติสนิท สามารถเป็นพยานได้ และคำให้การบอกเล่าก็เป็นที่ยอมรับโดยมีข้อจำกัดน้อยหรือไม่มีเลย M. Cruppi กล่าวว่า ในหมู่ชาวฝรั่งเศส พยานบอกเล่า (Temoins Par Oui - dire) มากมาย นำเรื่องและคำขูขบขีที่เปลาประโยชน์และเป็นอันตรายโดยปราศจากมูลฐานที่จะทำให้เกิดความเลื่อมใสมาพูดในการพิจารณาคดี เขาเหล่านั้นมาระบายความเกลียด ความเจ็บปวด ไม่เพียงแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับจำเลยเท่านั้น ยังเอาชีวิตส่วนตัว บุตร ภรรยา ญาติ คนใช้ของจำเลยมาเปิดเผยควยคำพูดให้ร้ายและหมิ่นประมาท มีคำคัดค้านมากมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดี และการใช้อำนาจไปในทางที่ผิดมากกว่าโต้เถียงกันในรัฐสภาเสียอีก ไม่ต้องสงสัยเลยว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ซึ่งเป็นผู้อนุญาตให้มีการแถลง และมีหน้าที่ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ละเว้นเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งไม่มีความจำเป็นในการถกเถียง อาจปฏิเสธที่จะรับฟังพยานบอกเล่าหรือคำให้การซึ่งไม่ตรงประเด็นได้ถ้าศาลต้องการ¹

สาระสำคัญสองประการของวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ซึ่งแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากระบบแองโกล - อเมริกัน และถูกวิพากษ์วิจารณ์บ่อยครั้งที่สุดในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

¹ กุลพล พลวัน และพัฒน์นาค พวงลาภหลาย, "วิธีพิจารณาความอาญาในประเทศฝรั่งเศส," เอกสารทางวิชาการกรมอัยการ (แปลและเรียบเรียงจาก "British and French Legal Methods Compared Criminal procedure" J.W. Gardner, Criminal Procedure in France 25-yale Law Journal 255 - 284, 1961), หน้า 92.

คือ การไต่สวน (l'instruction) โดยผู้พิพากษาศาลไต่สวน และการซักถาม (l'interrogatoire) โดยผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลที่พิจารณาคดี¹

การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสองฝ่ายด้วยกัน คือ ตำรวจฝ่ายคดี (la police judiciaire) และผู้พิพากษาสอบสวน (le juge d'instruction) การสอบสวนของตำรวจฝ่ายคดีเรียกว่า enquête ซึ่งมีการสอบสวนเบื้องต้น (enquête préliminaire) และการสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้า (enquête en cas d'instruction flagrante) การสอบสวนของผู้พิพากษาสอบสวนเรียกว่า instruction หรือ information) ซึ่งจะต้องทำเฉพาะในคดีบางประเภทที่กำหนดไว้ หรือตามคำขอของอัยการเท่านั้น²

การสอบสวนเบื้องต้น การสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้าและการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน ต่างก็มีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ เพื่อทราบข้อเท็จจริงแห่งการกระทำผิด เพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด และเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์การกระทำผิดนั้นด้วยกัน แต่ก็ต่างกันอยู่ในเรื่องตัวเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวน และอำนาจของเจ้าพนักงานผู้ทำการสอบสวน³

จึงเห็นได้ว่า การสอบสวนนั้นเป็นการกลั่นกรองมูลคดีก่อนการพิจารณาของศาลชั้นพิจารณาคดี สำหรับการสอบสวนหรือการไต่สวนของศาลไต่สวนนั้นถือได้ว่าเป็นมาตรการกลั่นกรองมูลคดีที่สำคัญของฝรั่งเศส

กล่าวคือ เมื่อได้พูดถึงวิธีการของผู้พิพากษาศาลไต่สวนฝรั่งเศสแล้วก็อาจจะกล่าวได้ว่าต้องเป็นที่ยอมรับกันว่าระบบไต่สวนนี้มีเหตุผลถูกต้องตามหลักตรรกวิทยา หลักวิทยาศาสตร์ และขึ้นอยู่กับสามัญสำนึกด้วย⁴

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

² โกเมน ภัทรภริมย์, "การสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส," วารสารอัยการนิเทศ เล่ม 31, 3 (2521), หน้า 338.

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ กลพล พลวัน และพันนาค พวงลาภหลาย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

การกลั่นกรอง โดยตำรวจฝ่ายคดี

การสอบสวนเบื้องต้น มีส่วนสำคัญอย่างมากในการดำเนินคดีอาญา

ในประการแรก การสอบสวนเบื้องต้นนี้ทำให้ผู้การสามารถพิจารณาคำร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษที่ได้รับไว้ได้ว่าสมควรจะดำเนินการต่อไปอย่างไรหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็น เรื่องที่ไม่อาจฟ้องร้องได้ เช่น ขอลกล่าวหาไม่เป็นจริง การกระทำที่กล่าวหาไม่เป็น ความผิดทางอาญา หรือไม่อาจทราบว่ามีผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นเรื่องที่ไม่สมควร ฟ้องร้อง อัยการก็จะสั่งยุติเรื่อง (classement sans suite) ถ้าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้ต้องหาได้รับสารภาพหรือยอมจำนนต่อพยานหลักฐาน อัยการก็อาจฟ้องผู้ต้องหาต่อ ศาลเลยถ้าเป็นเรื่องยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือเรื่องที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำการสอบสวนโดย ผู้พิพากษา ก็จะส่งต่อไปให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป

ประโยชน์ของการสอบสวนเบื้องต้นทำให้ลดคดีที่จะไปสู่ผู้พิพากษาสอบสวน และที่ จะไปสู่ศาลได้มากมาย เช่น ตามรายงานของกระทรวงยุติธรรมฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1963 ในจำนวนคดีที่ได้ทำการสอบสวนเบื้องต้น 1,360,998 เรื่อง อัยการได้สั่งยุติ เรื่อง 1,055,231 เรื่อง ใต้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลโดยตรง 213,116 เรื่อง และส่งต่อ ไปให้ผู้พิพากษาสอบสวนทำการสอบสวนเพียง 92,601 เรื่อง ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าคดีที่ตำรวจ ทำการสอบสวนเบื้องต้นมาแล้ว 12 หรือ 13 เรื่อง ผู้พิพากษาสอบสวนจะต้องทำการสอบ พิจารณาเพียง 1 เรื่องเท่านั้น¹

นอกจากนี้การสอบสวนเบื้องต้นยังสามารถใช้เป็นประโยชน์ในเมื่อปรากฏพยานหลัก ฐานใหม่ ภายหลังที่ได้สั่งไม่ฟ้องไปแล้ว ซึ่งจะทำให้กลับสั่งฟ้องได้อีก หรือเมื่อปรากฏข้อ ข้อเท็จจริงชั้นใหม่ภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ซึ่งจะทำให้ขอให้ศาลแก้ไขบททวนคำพิพากษา ได้ (le pourvoi en revision)²

¹ โกลเม กัทธกริมย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 339.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 339 - 340.

ในการสอบสวน เบื้องต้นผู้สอบสวนมีอำนาจสอบถามปากคำบุคคลซึ่งสามารถจะให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่คดี เช่น ผู้เสียหาย ผู้ที่ตำรวจเห็นว่าอาจเป็นพยานได้ตลอดจนผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดผู้ที่ไม่ต้องสาบานตัวและจะปฏิเสธไม่ยอมให้ถ้อยคำก็ได้ถ้าปรากฏในภายหลังว่าถ้อยคำที่ให้การเป็นความเท็จก็จะฟ้องร้องผู้นั้นฐานแจ้งความเท็จไม่ได้ ถ้าผู้ที่จะถูกสอบถามไม่ยอมมาให้การจะบังคับให้ผู้นั้นมาให้การไม่ได้¹

เมื่อตำรวจฝ่ายคดีทำการสอบสวนเบื้องต้นเสร็จแล้ว จะส่งสำนวนการสอบสวนให้อัยการ เพื่ออัยการพิจารณาว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไรหรือไม่ ถ้ามีการควบคุมผู้ต้องหา อัยการจะขอให้ผู้พิพากษาสอบสวนออกหมายขังไว้

การสอบสวนเบื้องต้นเป็นการดำเนินการกระบวนวิธีพิจารณาคดีอาญาซึ่งทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ส่วนการสอบสวนเบื้องต้นใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดได้เท่านั้นในการรับฟังยอมขึ้นกับดุลพินิจของผู้พิพากษา²

การสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้า

การสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้ามีวิธีการรวบรัดเป็นพิเศษ เพื่อรวบรวมร่องรอยหลักฐานซึ่งยังใหม่ ๆ สด ๆ และสามารถพิสูจน์ความจริงได้โดยมีความผิดพลาดน้อย กฎหมายจึงได้ให้อำนาจผู้สอบสวนและอัยการมากขึ้น

การสอบสวนในกรณีความผิดซึ่งหน้านั้น ใช้เฉพาะในความผิดอุกฉกรรจ์ (ความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือหนักกว่า) และความผิดปานกลาง (ความผิดที่มีโทษจำคุกกว่า 2 เดือนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 5 ปี ปรับเกิน 2,000 ฟรังก์ขึ้นไป) ที่มีโทษจำคุก แต่ไม่ใช่กับความผิดลหุโทษ ความผิดเกี่ยวกับการพิมพ์ ความผิดทางการเมือง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 342.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 345.

ความคิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ และไม่ใช้ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้เยาว์ อายุไม่เกิน 18 ปี หรือในกรณีที่ผู้กระทำผิดอาจถูกฟ้องให้กักกันได้

การกลั่นกรอง โดยผู้พิพากษาสอบสวนหรือผู้พิพากษาไต่สวน

การสอบสวนโดยผู้พิพากษา

อำนาจของผู้พิพากษาสอบสวน เป็นอำนาจที่จะสอบสวนใน "การกระทำ" ผู้พิพากษาสอบสวน¹ จึงอาจเปลี่ยนแปลงข้อหาสอบสวนได้ และมีอำนาจสอบสวนครอบคลุมไปถึงบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ที่ขอให้สอบสวนนั้นไม่ว่าจะเป็นตัวการหรือผู้สนับสนุน และไม่ว่าคำขอให้สอบสวนจะระบุชื่อผู้ถูกสอบสวนหรือไม่ แต่อาจปรากฏจากการสอบสวนว่า มีการกระทำอื่นนอกเหนือจากในคำร้อง ผู้พิพากษาสอบสวนจะต้องส่งคำร้องทุกข์และสำนวนการสอบสวนไปให้อัยการทันที เพื่อให้อัยการยื่นคำร้องเพิ่มเติมให้สอบสวนการกระทำที่พบใหม่นั้น -

¹ ผู้พิพากษาสอบสวน เป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น (Tribunal de grand instance) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยคำสั่งของประธานาธิบดี ตามคำแนะนำของรัฐมนตรียุติธรรม ให้มีหน้าที่ทำการสอบสวนเป็นเวลาคราวละ 3 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งซ้ำได้ในศาลที่มีคดีมากผู้พิพากษาสอบสวนจะทำหน้าที่สอบสวนแต่อย่างเดียวนั้น และบางศาลก็มีผู้พิพากษาสอบสวนหลายคน, ในศาลที่มีคดีไม่มากนัก ผู้พิพากษาสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้พิพากษาผู้หนึ่งจะทำหน้าที่พิจารณาคดีด้วย แต่จะต้องไม่ใช่คดีที่ผู้พิพากษานั้นได้เป็นผู้ทำการสอบสวนมาแล้ว ในกรณีจำเป็นผู้พิพากษาอื่นอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาสอบสวนชั่วคราวได้ และในกรณีที่ผู้พิพากษาสอบสวนไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่น ไม่อยู่หรือเจ็บป่วยศาลอาจตั้งผู้พิพากษาอื่นในศาลนั้นให้ทำหน้าที่แทนได้

ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจกว้างขวางมาก คือ อาจทำการทุกอย่างที่เห็นว่า จะเป็นประโยชน์ในการค้นหาความจริงทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำผิด ทั้งในคดีที่เป็นผลร้ายและในคดีที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหา¹

และทำการสอบสวนอย่างละเอียดละออและสืบหาไปจนถึงชีวิตในคดีของจำเลย²

คดีที่ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษา คือ คดีอุกฉกรรจ์ (คดีที่มีโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือโทษที่หนักกว่า) คดีที่ผู้กระทำผิดเป็นผู้เยาว์อายุไม่เกิน 18 ปี คดีที่ผู้กระทำผิดอาจถูกฟ้องให้กักกันได้ คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐและคดีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สอบสวนโดยผู้พิพากษา อนึ่ง ในกรณีที่มีการตายโดยยังไม่ทราบสาเหตุก็ต้องทำการสอบสวนโดยผู้พิพากษาคด้วย

ในคดีที่มีโทษปานกลาง (จำคุกกว่า 2 เดือนแต่ไม่ถึง 5 ปี ปรับเกินกว่า 2,000 ฟรังก์ขึ้นไป หรือทั้งจำทั้งปรับ) และคดีสุทโทษ (จำคุก 1 วัน ถึง 1 เดือน ปรับไม่เกิน 2,000 ฟรังก์) นั้น ถ้าหากอัยการเห็นสมควรและขอให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวน ผู้พิพากษาสอบสวนก็จะทำการสอบสวนด้วย

อัยการจะขอให้ทำการสอบสวน เมื่อได้พิจารณาผลการสอบสวนเบื้องต้นแล้ว หรือในกรณีความผิดซึ่งหน้าเมื่อเห็นว่าจำเป็นต้องให้มีการสอบสวน หรือเมื่อพิจารณาเห็นว่าควรให้มีการสอบสวน

คำขอให้สอบสวนไม่มีแบบบังคับแต่อย่างใด แต่ต้องบอกข้อเท็จจริงที่จะให้สอบสวน และฐานความผิดที่น่าจะเป็นถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับการพิมพ์และคดีหมิ่นประมาทต้องระบุการกระทำและข้อความที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทด้วย คำขอให้สอบสวนจะขอให้มีการพิสูจน์โดยผู้ชำนาญหรือออกหมายจับหมายขังด้วยก็ได้

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 355.

² กุลพล พลวัน และพัฒน์นาถ พวงลาภหลาย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

ผู้พิพากษาสอบสวนอาจสั่งปฏิเสธไม่ยอมสอบสวนได้ แต่จะต้องแจ้งเหตุผลด้วย เช่น คดีไม่อยู่ในอำนาจ ขาดอายุความ จำต้องสอบสวนเบื้องต้นก่อน ฯลฯ อัยการอุทธรณ์คำสั่งนี้ได้เสมอ แต่ผู้พิพากษาจะปฏิเสธไม่ยอมสอบสวนเพราะเหตุว่าเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น ป้องกันจำเป็น หรือเป็นการกระทำตามคำสั่ง หรือมีเหตุที่ไม่ต้องรับโทษไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจศาลชั้นพิจารณาจะเป็นผู้สั่ง

ผู้เสียหายจะขอให้ผู้พิพากษาทำการสอบสวนโดยตรงไม่ได้ แต่อาจทำได้โดยทางอ้อม คือ ต้องยื่นคำร้องขอเป็นอุทธรณ์ทางแพ่งต่อผู้พิพากษาสอบสวน โดยต้องวางเงินค่าธรรมเนียมตามจำนวนที่ศาลสั่ง¹

ผู้พิพากษาสอบสวน มีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ ซึ่งเห็นว่าคำให้การของผู้นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนมาเพื่อให้การไต่พยานต้องให้การตามที่ตนรู้เห็นทั้งหมด จะไม่ยอมให้การได้เฉพาะข้อความที่เป็นความลับเนื่องในอาชีพหรือหน้าที่เท่านั้น พยานจะถูกสอบสวนแยกกันทีละคน และต้องไม่อยู่ต่อหน้าผู้ต้องหา เมื่อสอบถามแล้วผู้พิพากษาอาจให้พยานเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาหรือระหว่างพยานด้วยกันเองก็ได้²

การสอบปากคำผู้ต้องหา มีกฎเกณฑ์ละเอียดหุ่มหยมมากและมีวิธีการต่างกันใน การสอบสวนปากคำครั้งแรกกับในครั้งต่อ ๆ ไป ซึ่งถ้าไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ จะทำให้ การสอบปากคำนั้นและกิจการอื่น ๆ ที่ทำในเวลาต่อมาใช้เป็นหลักฐานไม่ได้³

ถ้าเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วก็ออกคำสั่งปิดการสอบสวน ซึ่งอาจเป็นคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้

1 โกเมน ภัทรภิรมย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 354.

2 เรื่องเดียวกัน, หน้า 356.

3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 356 - 357.

คำสั่งปิดการสอบสวนอาจเป็นคำสั่งไม่ฟ้อง โดยเหตุผลทางกฎหมาย เช่น เมื่อการกระทำนั้นไม่เข้าลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายฐานใดเลย หรือมีเหตุที่ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ซากอายุความ ฯลฯ หรือโดยเหตุผลทางข้อเท็จจริง เช่น สอบสวนแล้วไม่สามารถจะทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด หรือพยานหลักฐานไม่พอที่จะฟ้อง เป็นต้น

การสั่งไม่ฟ้องจะเป็นผลให้การดำเนินคดีนั้นยุติลง ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมจะถูกปล่อยเมื่อครบกำหนดที่อัยการออกอุทธรณ์ได้แล้ว (24 ชั่วโมง) เว้นแต่อัยการจะเห็นชอบด้วยกับการสั่งไม่ฟ้องนั้นทันที ถ้าอัยการอุทธรณ์ผู้ต้องหาจะถูกขังต่อไปจนกว่าศาลอุทธรณ์จะสั่ง แต่ถ้าเป็นการสั่งไม่ฟ้องโดยข้อเท็จจริง การดำเนินคดีนั้นไม่ยุติโดยเด็ดขาด อาจมีการดำเนินคดีนั้นอีกได้โดยการสอบสวนใหม่เมื่อมีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นจากคำให้การของพยานจากเอกสารจากบันทึกซึ่งยังไม่ได้เสนอต่อผู้พิพากษาสอบสวนก่อนและพยานหลักฐานใหม่นั้นทำให้พยานหลักฐานเดิมมีน้ำหนักขึ้น หรือแสดงถึงข้อเท็จจริงใหม่ที่เป็นประโยชน์ในการแสดงความจริง¹

การขอให้สอบสวนใหม่นั้นจะทำได้โดยอัยการเท่านั้น และถ้าอัยการปฏิเสธไม่ขอให้สอบสวนใหม่จะฟ้องให้อัยการขอตั้งนั้นไม่ได้

การสั่งไม่ฟ้องทำให้ผู้ต้องหาสามารถฟ้องคดีฟ้องเท็จ หรือแจ้งความเท็จได้หรือจะเรียกค่าเสียหายจากผู้แจ้งความในคดีนั้นเองก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาเรียกค่าเสียหายจากความฝ่ายแพ่งซึ่งเป็นผู้เริ่มคดีจะต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการสอบสวนทั้งหมด แต่ถ้าอัยการเป็นผู้เริ่มต้นคดีความฝ่ายแพ่งจะรับผิดชอบเฉพาะในส่วนที่ตนเข้าเกี่ยวข้องเท่านั้น อย่างไรก็ตามถ้าปรากฏว่าความฝ่ายแพ่งได้กระทำโดยสุจริต ผู้พิพากษาสอบสวนอาจสั่งให้ฝ่ายนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายก็ได้ ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมจะได้รับการปล่อยตัวเมื่อคำสั่งไม่ฟ้องถึงที่สุด²

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 364.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 365.

ถ้าหากผู้พิพากษาสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดก็อาจจะออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปโดยส่งตัวไปฟ้องยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

แต่ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ ผู้พิพากษาสอบสวนจะสั่งให้ส่งไปฟ้องทันทีไม่ได้ เพราะจำต้องมีการสอบสวนถึง 2 ชั้น ผู้พิพากษาสอบสวนจะสั่งให้ส่งสำนวนไปยังอธิบดีอัยการเพื่อให้อธิบดีอัยการเสนอเรื่องต่อศาลอุทธรณ์ให้สอบสวนต่อไป¹

กล่าวคือ ถ้าผู้พิพากษาศาลโตสวนพบว่ามีความผิดที่จะฟ้องคดีได้ก็จะออกหมายฝากขังแก่คดี (ถ้าข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นคดีอาญา และไม่ใช้การละเมิดหรือการกระทำความผิดหลุโทษ) ที่ส่งไปยังศาลโตสวนชั้นที่สอง (Chamber des miss en accusation) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะพิจารณาคดี ศาลโตสวนชั้นที่สองนี้มีได้ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาเหมือนในอังกฤษและอเมริกา แต่ประกอบด้วยผู้พิพากษาของศาลอุทธรณ์ 5 คน²

อธิบดีอัยการศาลอุทธรณ์จะต้องดำเนินการภายใน 10 วัน นับแต่ได้รับสำนวน แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุมขัง จะต้องดำเนินการภายใน 48 ชั่วโมง

ในการพิจารณาสำนวนการสอบสวนชั้นอุทธรณ์ ความทุกฝ่ายอาจยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ หรือขอแถลงการณ์ด้วยวาจาได้ ศาลอาจเรียกความมาให้การได้ ถ้าเห็นว่าจะเป็นประโยชน์และอาจสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมหรือทำการสอบสวนเพิ่มเติมเองได้โดยให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งในศาลอุทธรณ์เป็นผู้ทำการเมื่อสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว³

สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ การสอบสวนจะต้องผ่านการพิจารณาของศาลอุทธรณ์แผนกสอบสวนเสมอ แม้จะไม่มีกรอุทธรณ์คำสั่งผู้พิพากษาสอบสวนเลยก็ตาม และศาลอุทธรณ์แผนกสอบสวนเท่านั้นที่จะเป็นผู้สั่งฟ้องผู้ต้องหาและให้ส่งไปฟ้องยังศาล Assises (ศาลที่พิจารณาคดีอุกฉกรรจ์โดยมีคณะลูกขุน) คำสั่งนี้เป็นที่สุด

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 366.

² กุลพล พลวัน, และพัฒน์นาด พวงกลกหลาย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

³ โกลแมน ภัทธภิรมย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 368.

คำสั่งฟ้องของศาลอุทธรณ์จะต้องให้เหตุผล และระบุนานความผิดด้วยมิฉะนั้นคำสั่งเป็นโมฆะ ในคำสั่งฟ้องจะสั่งให้ควบคุมจำเลยไว้ด้วย (ผู้ต้องหาจะตกเป็นจำเลยเมื่อศาลอุทธรณ์สั่งฟ้อง) จำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่แล้ว ก็จะไม่ถูกควบคุมจนกว่าจะถึงวันพิจารณา คำสั่งศาลอุทธรณ์นอกจากจะให้ฟ้องในคดีอุกฉกรรจ์แล้วยังอาจสั่งฟ้องความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวพันกันได้ทุกฐานอีกด้วย ¹

ถ้าศาลไต่สวนชั้นที่สองตกลงใจสั่งฟ้องนำตัวจำเลยขึ้นพิจารณาคดีก็ออกหมายฝากซึ่งมีเอกสารจำนวนมากเกี่ยวกับคำแถลงหลักฐานการฟ้องคดีการระบุข้อกล่าวหาหมายจับ และคำสั่งให้กักขังหรือจำคุก แต่ไม่ใช่คำฟ้องคดี (acte d' accusation) คำฟ้องคดีนี้เป็นเอกสารแยกต่างหากเพิ่มเติมการออกหมายฝากซึ่ง ประกอบด้วยคำแถลงยืดยาวเกี่ยวกับคดี และคำอธิบายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เหตุบรรเทาโทษและเหตุเพิ่มโทษซึ่งมักจะลงท้ายด้วยคำว่า "ด้วยเหตุดังกล่าว . . . ชื่อจำเลย ถูกฟ้องว่าได้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ฐานลักทรัพย์ หรือคดีอาญาอื่น ๆ ภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ " อัยการ (อัยการประจำศาลอุทธรณ์ *procereur generale*) เป็นผู้ร่างคำฟ้องซึ่งอาจจะถูกยกฟ้องโดยศาลฎีกา เมื่อเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ถ้าคณะกรรมการของศาลไต่สวนชั้นที่สองไม่ได้ลงนามครบทุกคน หรือถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถออกหมายฝากซึ่งได้แต่จะไม่ถูกยกฟ้อง เพราะข้อบกพร่องของคำพูดที่ไม่มีสาระสำคัญเหมือนในสหรัฐอเมริกา คำฟ้องคดีเป็นคำแถลงมากมาย ประกอบด้วยลักษณะคำแถลงเปิดคดี (requisitoire) อัยการอาจจะระบุข้อความต่าง ๆ ที่เขาต้องการจะกล่าวหาจำเลย อาจจะสอบสวนหรือปฏิเสธ ข้อโต้แย้งได้ถ้าเขาเห็นสมควร ²

ข้อสังเกต ทั้งเนื้อหาและลักษณะลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของคำฟ้องคดี เป็นหัวข้อที่วิพากษ์วิจารณ์มากในฝรั่งเศส ³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 369.

² กุลพล พลวัน และพัฒนาดี พวงลาหลาย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

³ เรื่องเดียวกัน,

วิธีการสอบสวน (ไตสวน) ของศาลไตสวน

การสอบสวนกระทำโดยลับในห้องพิจารณาคดี ข้อมบังคับสืบเนื่องมาจากพระราชกฤษฎีกา ค.ศ. 1670 ซึ่งนำมารวบรวมขึ้นใหม่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. 1808 และใช้บังคับอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้¹ แม้ว่าในระยะหลังจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ขอให้มีการสอบสวนโดยเปิดเผยก็ตาม

ฝ่ายหนึ่งอ้างว่า การสอบสวนโดยเปิดเผยนั้นสอดคล้องกับความผิอันทันสมัยของวิธีพิจารณาความอาญามากขึ้น และเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันจำเลยจากการตัดสินใจตามอำเภอใจของผู้พิพากษาและให้ผู้คัดลื่นซึ่งชาติที่มีความยุติธรรมได้มีบทบาทในการพิจารณาคดี

ในทางกลับกัน อีกฝ่ายหนึ่งอ้างว่าการสอบสวนโดยลับ ป้องกันการเผยแพร่ข่าวสารซึ่งเป็นการขัดขวางการสืบหาความผิด และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมคบช่วยกันกระทำ ความผิด คนอื่น ๆ ที่ยังลอยนวลอยู่หลบหนีไป ยิ่งกว่านั้น พยานที่ตื่นกลัวเพราะถูกขู่อาจ ลังเลที่จะเปิดเผยเรื่องราวต่าง ๆ ต่อสาธารณชน

ดังนั้นเดิม จำเลยไม่มีสิทธิได้รับแจ้งข้อกล่าวหาจากผู้พิพากษาพิจารณาคดีไม่มีสิทธิ เสนอหน้าพยาน ไม่มีสิทธิดูเอกสารที่เกี่ยวข้องคดีของตนและไม่มีสิทธิให้ทนายเป็นตัวแทนได้ การสอบสวนกระทำตัวต่อตัว ระหว่างจำเลยและผู้พิพากษาซึ่งมีความรู้สึกนึกคิดและความ เกี่ยวพันกับอาชญากรรม ทำให้มีแนวโน้มที่จะมองว่าจำเลยทุกคนเป็นผู้กระทำความผิด²

Garraud กล่าวว่า สิทธิประการเดียวที่กฎหมายให้แก่จำเลยก็คือ การส่งมอบบันทึกที่เขาเห็นว่า มีประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีซึ่งในทางกฎหมายถือว่าเขาไม่รู้เห็นอะไร ให้แก่ศาลไตสวน³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

² เรื่องเดียวกัน.

³ เรื่องเดียวกัน.

จนกระทั่งมีกฎหมายปี ค.ศ. 1897 เป็นฉบับแรกที่เสนอขอเพิ่มเติมขยายสาระสำคัญในประมวลกฎหมาย ค.ศ. 1808 จนกระทั่งวิธีการไต่สวนมูลคดีเป็นที่ยอมรับกันและกำหนดให้จำเลยจะถูกสอบสวนในคดีที่ถูกกล่าวหาภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากถูกกักขัง มีสิทธิตั้งทนายผู้ซึ่งมีสิทธิเข้าฟังการสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งจำเลยสามารถติดต่อได้โดยเสรี มีสิทธิได้รับฟังข้อกล่าวหา มีสิทธิอุทธรณ์ข้อกล่าวหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา ถ้าเขาต้องการมีสิทธิเผชิญหน้ากับพยาน และให้ทนายเป็นผู้แทนตนได้ กฎหมายให้ผู้พิพากษาศาลไต่สวนมีหน้าที่แจ้งให้จำเลยทราบถึงสิทธิของเขาที่จะปฏิเสธไม่ให้คำให้การใด ๆ และสิทธิของเขาในการปรึกษาทนายในกรณีที่เขาสามารถจ้างทนายได้เพื่อให้เห็นว่าได้เปิดโอกาสให้เขามีทนายต่อสู้คดีได้¹

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ทนายจำเลยมีสิทธิเข้าฟังการสอบสวน แต่ศาลไม่อนุญาตก็พูดไม่ได้ แต่ในกรณีปฏิเสธข้อกล่าวหาต้องลงไว้ในบันทึก ทนายจำเลยมิได้เข้าร่วมการสอบสวนเพียงแต่เข้าไปสังเกตการณ์ว่า คำถามใดที่เคลือบคลุมน่าสงสัย หรืออาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด อันจะทำให้ลูกความของเขาเสียผลประโยชน์ไปอย่างไม่ยุติธรรม และเสนอขอแนะนำโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือการสอบสวนด้วยวิธีพิเศษอื่น ๆ สิทธิของจำเลยที่จะปรึกษาทนายในการไต่สวนมูลคดีก็ได้เป็นที่ยอมรับหลังจากลังเลมาเป็นเวลานาน และแม้จะมีข้อสงสัยกันมากก็ตาม มีความกลัวกันว่า การปรากฏตัวของทนายจะแทรกแซงมิให้กระบวนการสอบสวนดำเนินไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าทนายได้รับอนุญาตให้เข้าคัดค้าน เข้าโต้เถียง และสนทนากับผู้พิพากษาศาลไต่สวน

นักอาชญาวิทยาฝรั่งเศส ที่มีความเห็นแตกต่างออกไปบางท่านยังคงสงสัยผลของการยอมให้ทนายเข้าสังเกตการณ์พิจารณาคดีแม้แต่ในเรื่องวัตถุประสงค์ของการเข้าสังเกตการณ์พิจารณาคดี และชี้ให้เห็นว่าประเทศภาคพื้นยุโรปที่สำคัญ ๆ ก็ไม่อนุญาตให้จำเลยมีเอกสิทธิดังกล่าว การบริหารงานของฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีผลไม่เป็นที่พอใจ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

ไต่เป็นหลักฐานของเรื่องนี้ จึงมีการอ้างสถิติว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 1897 ผู้พิพากษาไต่สวนไต่ส่งข้อมูลที่บกพร่องในคดีมากมายไปให้ศาลไต่สวนชั้นที่สองพิจารณา¹

และการที่ทนายไม่ได้รับอนุญาตให้ปรากฏตัวในการสอบสวน ส่วนหนึ่งเพราะกลัวกันว่า การปรากฏตัวของทนายฝ่ายตรงข้ามจะก่อให้เกิดการโต้เถียง ซึ่งจะแทรกแซงการปฏิบัติการต่าง ๆ ในการสอบสวน และไม่ต้องสงสัยเลยว่า อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีความรู้สึกกันว่า ผลประโยชน์ของรัฐควรได้รับการดูแลอย่างจริงจัง โดยผู้พิพากษาซึ่งตามระบบไต่สวนอาจมีไต่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดที่ยุติธรรมเสมอ² ก็ตาม

ศาลไต่สวน (Jurisdiction d' Instruction) ของฝรั่งเศสนี่เองเป็นจักรกลสำคัญของวิธีพิจารณาระบบไต่สวน ซึ่งมีวิธีการสืบพยานที่แตกต่างจากของไทยมาก เพราะ บันทึกการไต่สวนที่ศาลไต่สวนทำนี้ทั้งหมดถือเป็นพยานหลักฐาน ซึ่งศาลตัดสินจะต้องฟังตามนั้นเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการจดคำพยานในศาลตัดสินอีกแล้ว และศาลไต่สวนเป็นศาลที่มีหน้าที่ไต่สวน พยานหลักฐานทั้งหมดของคดีโดยมีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มแรกของทั้งสองฝ่ายไว้โดยเร็วที่สุด ไม่ใช่เป็นการไต่สวนเพียงต้องการรู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่อย่างของไทย ในด้านการทำงานของศาลไต่สวน ก็คือ ทำแบบที่พนักงานสอบสวนของเราทำอยู่นั่นเอง แต่โดยเหตุที่เป็นการทำโดยผู้พิพากษา และให้โอกาสที่จำเลยจะซักค้าน นำสืบต่อผู้ไต่ ถ้อยคำสำนวนนี้จึงรับฟังได้ในชั้นพิจารณาพิพากษา³

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยศาลไต่สวน

กล่าวคือ บุคคลที่ถูกจับในฐานะผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดนั้นจะยังไม่ตกอยู่ในฐานะพยานจนกว่าผู้พิพากษาศาลไต่สวน (Juge d' instruction) ได้ทำการไต่สวนผู้นั้น

¹ เรื่องเดียวกัน.

² เรื่องเดียวกัน.

³ สมคิด ฅ นคร, "การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส," ตุลพาห เล่ม 5, 11 (พฤษภาคม 2507), หน้า 7 - 8.

และเห็นว่ากระทำผิดจริงจึงจะมีคำสั่งให้ผู้ต้องสงสัยเป็นผู้ต้องหา ทั้งนี้เว้นแต่ผู้ต้องสงสัยจะไม่ยอมให้การใด ๆ ต่อผู้พิพากษาศาลไต่สวน ผู้พิพากษาศาลไต่สวนจึงจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา¹ กฎหมายฝรั่งเศสในส่วนนี้ให้การคุ้มครองและรักษาสีทธิเสรีภาพของมนุษย์อย่างมาก เป็นการคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดและเปิดโอกาสให้ผู้บริสุทธิ์ได้มีโอกาสที่จะหาพยานหลักฐานมาลบล้างคำกล่าวหาเหล่านั้น ๆ ก่อนที่ตนจะกลายเป็นผู้ต้องหาไปเพราะวิธีปฏิบัติต่อบุคคลในฐานะพยานยอมแตกต่างไปจากวิธีปฏิบัติต่อบุคคลในฐานะผู้ต้องหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิ และเสรีภาพในร่างกาย เช่น พยานไม่จำเป็นต้องถูกควบคุมตัวแต่ผู้ต้องหาบางครั้งจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ เป็นต้น

การกลั่นกรองมรดกที่อาญาก่อนการพิจารณาคดีของศาลในประเทศเยอรมัน

ลักษณะทั่วไปของกระบวนการทางอาญา

เยอรมันนั้นถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐ เอกชนผู้เสียหายฟ้องคดีได้อย่างจำกัด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 374)

พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา คือ อัยการ มีหน้าที่รับผิดชอบการสอบสวนฟ้องร้อง โดยถือว่า การสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการที่แบ่งแยกมิได้ เจ้าพนักงานตำรวจเป็นเพียงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการ (Hilfsbeamte der Staatsanwaltschaft) เท่านั้น ซึ่งการกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจส่วนหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการนี้เป็นเรื่องที่ยังแบบอย่างของฝรั่งเศส²

¹ อ.จ. อีร์พันท์ รัตมิตต์, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ฉบับ
ค.ศ. 1958, (เรียบเรียงพิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ นางวัน รัตมิตต์, 9 พฤษภาคม
2505), หน้า 43.

² ดร.คณิศ ฌ นคร, "อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมัน
ก่อนฟ้อง," ระบบอัยการสากล, (กรมอัยการ 2526), หน้า 94.

จะเห็นได้ว่าระบบสืบสวน สอบสวน และฟ้องร้อง ตามแนวของประเทศฝ่าย
ประมวลกฎหมาย คือ ฝรั่งเศส และเยอรมันนั้น ตำรวจและอัยการเป็นพนักงานสอบสวน
โดยตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน ทำสำนวนการสอบสวนแล้วพนักงานอัยการมีอำนาจเข้า
ควบคุมการสอบสวนได้ตั้งแต่ลงมือสอบสวนไปจนกว่าจะเสร็จ ทั้งนี้ต่างกับประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญาของไทย เพราะพนักงานอัยการของไทยโดยปกติไม่ได้เป็นพนักงาน
สอบสวน¹ และก่อนหน้าที่พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว
มาให้พนักงานอัยการ ๆ จะสอดเข้าไปเกี่ยวข้องไม่ได้ เช่น จะขอให้สอบสวนพยานคนใด
หรือสอบสวนเพิ่มเติมในระหว่างนั้นไม่ได้

การส่งฟ้องคดีอาญาของเยอรมัน แม้ใช้หลักคำเนนคดีอาญาตามกฎหมายก็ได้มี
การผ่อนคลายความเข้มงวดลงไปอีกมาก ทั้งนี้โดยบัญญัติมาตรา 153 เอ. ถึง 154 อี²
(ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อปี ค.ศ. 1975) ให้มีกรณีต่าง ๆ ที่
เจ้าพนักงานอาจใช้ดุลพินิจไม่ดำเนินคดีหรือไม่ฟ้องคดีได้

เกี่ยวกับกฎหมายพยานหลักฐานได้จัดแบ่งพยานออกเป็น 5 ประเภท คือ³

1. พยานบุคคล
2. สิ่งที่ศาลพบเห็นเอง
3. พยานเอกสาร
4. พยานวัตถุ
5. ศาลชักทั้ง โจทก์และจำเลยในกรณีที่ศาลเห็นสมควรและถือว่าคำตอบของโจทก์

และจำเลยเป็นพยานที่ดีที่สุด

¹ ยกเว้น ตามวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ดังนี้ "ถ้าความผิดซึ่งมี
โทษตามกฎหมายไทยได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการ
แทนเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบ . . ."

² ดร.คณิต ฌ นคร, ระบบอัยการสากล, หน้า 95.

³ เคซ วุฒิสงห์ชัย, "การดำเนินงานศาลในสหรัฐอเมริกาและยุโรป," ตุลพาห
เล่ม 3, 11 (มีนาคม 2507), หน้า 34.

ในประเทศเยอรมันนั้นเจ้าหน้าที่ 3 ฝ่าย ที่มีอำนาจในการสอบสวน คือ ตำรวจ อัยการ และศาล

การสอบสวนโดยตำรวจ

มีอำนาจทำการสืบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) เช่น รวบรวมคำกล่าวโทษ เป็นต้น นอกจากนี้อาจมีอำนาจสืบสวนในกรณีฉุกเฉิน

อำนาจในการสืบสวนของตำรวจนั้นอยู่ในขอบเขตจำกัด กล่าวคือ เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ตำรวจก็ดำเนินการสืบสวนเบื้องต้นเท่านั้น และเมื่อทำการสืบสวนเบื้องต้นเสร็จแล้วก็ต้องทำรายงานเสนออัยการต่อไป¹

¹ ระยะเวลาได้มีการเรียกร้องจากทางฝ่ายตำรวจให้ตำรวจมีอำนาจหน้าที่สอบสวนคดีไต่เอง โดยลำพัง กล่าวคือ เห็นว่าสมควรจะทำให้ทางปฏิบัติดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายเสียอย่างไรก็ดี ข้อเรียกร้องนี้ได้รับการปฏิเสธจากฝ่ายยุติธรรม ในประการแรกเห็นกันว่าอันตรายจากการใช้อำนาจโดยมิชอบของตำรวจนั้นสูงมาก อีกประการหนึ่งเห็นกันว่าอัยการในฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้ฟ้องคดี (Anklagebehörde) นั้น ย่อมจะต้องรับผิดชอบในความถูกต้องชอบด้วยระเบียบ (Rechtmässigkeit) ความถูกต้องชอบด้วยระเบียบ (Ordnungsmässigkeit) ความละเอียดรอบคอบ (Gründlichkeit) และความเชื่อถือได้ (Zuverlässigkeit) ของการสอบสวน

แม้ข้อเรียกร้องที่จะผลักดันให้อัยการมีอำนาจหน้าที่เป็นเพียง เจ้าพนักงานผู้ฟ้องคดี (Anklagebehörde) ดังกล่าวจะไม่เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลง แต่ข้อเรียกร้องดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการหยิบยกปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอัยการกับตำรวจขึ้นมาพิจารณากันอย่างกว้างขวางในคานหลักการจนปี ค.ศ. 1973 รัฐมนตรียุติธรรมและรัฐมนตรีมหาดไทยทั้งของสหพันธ์รัฐและมลรัฐได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างฝ่ายบริหารงานยุติธรรม (Justizverwaltung) กับฝ่ายบริหารงานมหาดไทย (Innenverwaltung) ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาจัดทำข้อเสนอแนะ ครั้นเมื่อคณะกรรมการดังกล่าวได้จัดทำเรื่องที่มีขอบหมายเสร็จที่ประชุมรัฐมนตรียุติธรรม (Justizministerkonferenz) ได้ลงมติเมื่อเดือนตุลาคม 1975 เกี่ยวกับรายงานของคณะกรรมการดังกล่าวโดยตั้งกรรมการร่วมกันขึ้น

ในกรณีที่ตำรวจเริ่มดำเนินการสอบสวนคดีไคซีนเองก่อน ตำรวจต้องรายงานสิ่งที่ได้ทำไปให้อัยการทราบในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 163) ตำรวจไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการไคซีนเองโดยลำพังจนเสร็จสิ้นการสอบสวน อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการดำเนินการสอบสวนมิได้เป็นไปดังกล่าวบ่อยครั้งที่ตำรวจดำเนินการสอบสวนคดีโดยฝ่าฝืนความมุ่งหมายของกฎหมายไปเอง โดยตลอดโดยลำพัง โดยมีไคซีนติดต่อกับอัยการเลย และจะส่งผลการสอบสวนมาให้อัยการเมื่อเสร็จสิ้นการสอบสวนแล้ว แต่การปฏิบัติเช่นนี้ก็เป็นที่ยอมรับกัน¹

การสอบสวน โดยอัยการ

เมื่อทราบและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นอัยการมีหน้าที่ต้องดำเนินการไคซีน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 152 วรรค 2) ในการดำเนินการไคซีนอัยการต้องสอบสวนไม่เฉพาะแต่ข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาหากแต่ต้องสอบสวนข้อเท็จจริงที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 160 วรรค 2) ยิ่งกว่านั้นพฤติการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ที่มีความหมายต่อการที่จะกำหนดโทษก็ชอบที่จะได้รับการสอบสวนด้วย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 160 วรรคสาม) กล่าวคือ เมื่ออัยการได้รับรายงานการสืบสวนเบื้องต้น (Preliminary Investigation) จากตำรวจเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาก็จะมีคำสั่ง (Instruct) ให้ตำรวจดำเนินการสอบสวนในรายละเอียดต่อไป ซึ่งในการนี้อัยการอาจสั่งให้ตำรวจสืบพยานบุคคลใด ๆ หรือตรวจสอบเอกสารหรือสถานที่เกิดเหตุใด ๆ ก็ได้ เฉพาะภายในเขตอำนาจของตนเท่านั้น แต่ถ้ามองการให้สืบพยานหลักฐานที่อยู่ในท้องที่อื่นนอกเขตอำนาจของตน ก็ต้องแจ้งไปยังอัยการแห่งท้องที่นั้นเพื่อสั่งให้ตำรวจท้องที่เป็นผู้สอบสวน เช่น อัยการเมือง Heidelberg ต้องการสืบพยาน

¹ คณิต ฌ นคร, "ความสัมพันธ์ระหว่างอัยการกับตำรวจในเยอรมัน," วารสารอัยการ, เล่ม 36, 3(ธันวาคม 2523), หน้า 39.

หลักฐานในเมือง Hamburg ก็ต้องส่งไปให้อัยการเมือง Hamburg เป็นผู้สั่งให้
ตำรวจที่ Hamburg เป็นผู้สอบสวนแทน เป็นต้น

หลังจากกลับกรองแล้ว อัยการอาจไม่ดำเนินคดีก็จะได้เห็นได้ว่าคดีจำนวนมากยุติ
ลงโดยไม่มีการฟ้องต่อศาล ซึ่งอาจเนื่องจาก

1. เหตุผลเกี่ยวกับกฎหมายวิธีสบัญญัติ เช่น คดีขาดอายุความแล้ว เป็นต้น
2. เหตุผลเกี่ยวกับกฎหมายสารบัญญัติ เช่น การกระทำของผู้ต้องหาไม่เป็นที่
ความผิดอาญา เป็นต้น หรือ
3. เหตุผลทางข้อเท็จจริง เช่น ฟังไม่ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดหรือพยาน
หลักฐานอ่อน เป็นต้น

นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว ในกรณีที่อัยการจะเห็นว่ามีความผิดอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหา
ได้กระทำความผิดซึ่งอัยการต้องดำเนินคดี หรือเห็นว่ากรกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด
อาญา ซึ่งอัยการต้องฟ้องก็ตาม อัยการอาจไม่ดำเนินคดีหรือไม่ฟ้องได้ มีบัญญัติไว้ใน
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 153 ถึง 154 อี. มีดังนี้คือ กรณี
เนื่องจากความเล็กน้อยของคดี (มาตรา 153, 153 เอ, บี, 154, 154 เอ.), กรณี
เนื่องจากความเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ (มาตรา 153 ซี วรรคหนึ่ง ข้อ 1, ข้อ 2,
ข้อ 3, 154 บี), กรณีใช้ดุลพินิจในความผิดอาญาต่อความมั่นคงของรัฐ (มาตรา 153 ดี
วรรคหนึ่ง, 153 ซี วรรคสอง), กรณีเนื่องจากผู้กระทำกลับใจและช่วยป้องกันผลร้าย
(มาตรา 153 อี วรรคหนึ่ง), กรณีเหยื่อในความผิดอาญารฐานกรโซคหรือรีดเอาทรัพย์สิน
(มาตรา 154 ซี), กรณีคำตัดสินคดีเพ่งหรือคดีปกครอง (มาตรา 154 ดี), และกรณี
สุดท้ายคือ กรณีความผิดอาญารฐานกล่าวหาเท็จและดูหมิ่นประมาท (มาตรา 154 อี.
วรรคหนึ่ง)

การใช้ดุลพินิจสิ่งคดีของอัยการนั้น เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา คือ การกลั่นกรอง ภายในตามลำดับชั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นกล่าวคือ พนักงานอัยการต้องฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาของตนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล (Gerichtsverfassungsgesetz) มาตรา 146

ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่พอใจในคำสั่งไม่ฟ้องคดีที่อัยการแจ้งให้ทราบสามารถร้องทุกข์ ต่อหัวหน้าของอัยการผู้นั้นในระดับต่าง ๆ เช่น อธิบดีอัยการสหพันธรัฐ หรืออธิบดีของอัยการ มลรัฐ หรือหัวหน้าสำนักงานอัยการในท้องถิ่น ไต่สวนแต่กรณี เพื่อให้กลั่นกรองคดีที่มีอยู่ใน สำนักงานอีกชั้นหนึ่งว่าอัยการผู้ยุติคดีใช้ดุลพินิจชอบหรือไม่ หากตรวจสอบแล้วเห็นว่าไม่ชอบก็ ส่งให้อัยการเจ้าของคดีเปิดคดีทำการสอบสวนใหม่ และยื่นฟ้องคดีต่อไป ¹

ถ้าคำร้องทุกข์ได้รับการปฏิเสธ ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อศาลสูงสุดของมลรัฐหรือ สหพันธรัฐได้ เพื่อให้ศาลกลั่นกรอง โดยทำการไต่สวนอีกชั้นหนึ่งอาจส่งให้อัยการยื่นฟ้องได้

การกลั่นกรองในสำนักงานอัยการ เป็นแบบที่รัดกุมดี กรณีที่มีอัยการจำนวนมาก มากนักแต่ไม่เหมาะสมสำหรับสำนักงานใหญ่ ๆ ที่มีอัยการอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะอัยการระดับ สูงขึ้นจะมีจำนวนน้อยลง ²

การสอบสวนโดยศาล

ในกรณีความผิดอุกฉกรรจ์ (capital crime) เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย หรือความผิดฐานกบฏ เป็นต้น การสอบสวนในคดีประเภทนี้อยู่ในอำนาจศาลแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่ออัยการเห็นว่าคดีใดเป็นความผิดอุกฉกรรจ์แล้วก็ต้องเสนอต่อศาลเพื่อให้ศาล ทำการสอบสวนเองโดยศาลจะตั้งผู้พิพากษาไต่สวน (investigation judge) ขึ้น

¹ ชนิญญา (รัชรี) ชัยสุวรรณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 135.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

(§ 184 : Investigation Judge) ¹

การสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นของศาลนี้มีขึ้นเพื่อ

1. จะวินิจฉัยว่าควรจะมีการดำเนินคดีเรื่องนี้ต่อไปหรือไม่ หรือการฟ้องผู้ต้องสงสัยนั้นควรจะทำหรือไม่

2. รวบรวมพยานหลักฐานที่จะใช้ในการฟ้องผู้ต้องสงสัยต่อไป (§ 190 Expansion of the Preliminary Judicial Investigation) ²

ในกรณีที่ความชักช้าจะทำให้เกิดอันตราย ผู้พิพากษาจะใช้ยุติทำการสอบสวนได้ (§ 165 : Acts of the Magistrate in Case of Emergency) ³

ถ้าผู้ถูกกล่าวหาถูกสอบโดยผู้พิพากษาและเขาแสดงหลักฐานแน่นอนที่จะปลดเปลื้องตัวเองในการนี้ได้ ผู้พิพากษาจะต้องมีหลักฐานที่สำคัญพอเพียง การขาดหลักฐานจะทำให้มีผลต้องปล่อยผู้ต้องหาไป (§ 166 : Motion of the Accused to obtain Evidence) ⁴

อัยการจะเป็นผู้ขอให้มีการไต่สวนเบื้องต้น โดยอัยการจะต้องระบุผู้กระทำผิดและการกระทำผิดมาด้วย (§ 179 Motion to open Preliminary Judicial Investigation) ⁵

¹ Dr. Manfred A. Pfeiffer, "The German code of Criminal Procedure," The American Series of Foreign penal codes. (New Jersey, Fred B. Rothman, 1973 (c. 1965)), p. 101.

² Ibid, p. 103.

³ Ibid, p. 94.

⁴ Ibid,

⁵ Ibid, p. 100.

ศาลอาจปฏิเสธการขอไต่สวนเบื้องต้นได้ ในกรณีที่ไม่ใช่ข้อหาที่อยู่ในอำนาจของศาล หรือไม่ได้ผ่านการสืบสวนของตำรวจ หรือกำลังอยู่ในอำนาจสอบสวนของอัยการ (§ 180 : Denial of Motion) ¹

อัยการและผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านการปฏิเสธที่จะเปิดหรือเพิ่มเติมการไต่สวนเบื้องต้นของศาลได้ (§ 183 : Immediate Beschwerde by the Accused) ²

ถ้าปรากฏในการไต่สวนเบื้องต้นว่า ควรจะมีการไต่สวนบุคคลอื่นหรือการกระทำที่ไม่ได้ระบุไว้ในการกล่าวหา ผู้พิพากษาที่มีสิทธิที่จะจัดการเป็นกรณีด่วนได้ (§ 191 : Expansion of the Preliminary Judicial Investigation) ³

ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องถูกไต่สวนในระหว่างการไต่สวนเบื้องต้นนี้ ถึงแม้ว่าจะเคยไต่สวนในชั้นตำรวจหรืออัยการมาก่อนแล้ว สำหรับนายความและอัยการได้รับการยอมรับให้เข้าร่วมการไต่สวนได้เมื่อได้รับการบอกกล่าวจากศาล (§ 192 : Examination of the Person Charged) ⁴

ศาลอาจจะไม่ให้ผู้ต้องหาปรากฏตัวได้ในระหว่างดำเนินการนี้ ถ้ากลัวว่าพยานจะไม่กล้าให้การตามความจริง ในขณะที่ผู้ต้องหาปรากฏตัวอยู่ (§ 194 : Exclusion of the Person Charged) ⁵

ถ้าจะต้องมีการนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาศาลด้วยผู้ต้องหาที่มีสิทธิขอให้เลือกผู้เชี่ยวชาญที่เขาเสนอชื่อไป (§ 195 : Calling in Expert) ⁶

¹ Ibid.

² Ibid, p. 101.

³ Ibid, p. 103.

⁴ Ibid, p. 103 - 104.

⁵ Ibid, p. 104.

⁶ Ibid.

การพิจารณาประทับฟ้องของศาลที่พิจารณาคดี

1. คำสั่งเปิดการพิจารณาคดี (Order Opening Main Proceeding), (§ 203) ¹ หรือประทับฟ้อง

ศาลสั่งเปิดการพิจารณาคดี ในกรณีที่

- (1) ถ้ามีตัวผู้ถูกฟ้องตามผลของการสืบสวนเบื้องต้น หรือ
- (2) ตามผลของการเตรียมการพิจารณาคดีปรากฏว่าผู้ต้องสงสัยได้กระทำความผิดที่มีกฎหมายกำหนดโทษไว้

2. ศาลปฏิเสธที่จะเปิดการพิจารณาคดี (refusal to Open Main Proceeding), (§ 204) ² หรือไม่รับฟ้องไว้พิจารณา

- (1) ถ้าศาลตัดสินไม่เปิดการพิจารณาคดี คำสั่งต้องชี้ให้เห็นว่าคำสั่งนั้นมีพื้นฐานหรือเหตุผลตามข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริง
- (2) ถ้าการไต่สวนเบื้องต้นได้กระทำแล้ว การไต่สวนเบื้องต้นจะต้องสั่งว่าการฟ้องคดีผู้ถูกกล่าวหาานั้นไม่จำเป็นต้องมีอีกต่อไป
- (3) คำสั่งนี้จะต้องแจ้งให้ผู้ถูกฟ้องทราบ

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Ibid, p. 108.

² Ibid.